

LITERATURA ȘI ARTA

SĂPTĂMÂNAL AL SCRITORILOR DIN REPUBLICA MOLDOVA
JOI, 1 IANUARIE 2009 FONDAT LA 3 OCTOMBRIE 1954
NR. 1 (3305)

PUBlicație DE LIMBA ROMÂNĂ

LA EST DE VEST

Sacrificiu

Poetul nostru dintâi, Dosoftei, care a sacralizat limba română, traducând în ea Psalmii (ziua Sfântului Poet Dosoftei, sanctificat de către Biserica Română, cel care a fost mitropolit al Moldovei și a trăit în anii 1624-1693, o srbăm la 13 decembrie), spunea în Psalmul 101, editat la 1673:

*Am mâncat pâine cu zgură
Și lacrimi în băutură...
De-a tocmă ca pelicanul
Prin pustii petrec tot anul...*

Pelicanul este simbolul lui Iisus, care se sacrifică pentru a da viață morților, sugerează Euharistia.

Leonardo da Vinci descrie astfel această pasăre de baltă: „Își iubește nespus puii și, găsindu-i uciși de șarpe în cuiub, își sfășie pieptul cu ghearele și-i scaldă în propriul sânge, redându-le viața.”

Pelicanul e o pasăre de apă. I-am admirat în Delta Dunării ciocul foarte lung și lat, sub care atarnă o membrană roșie ca o desagă, în care-și păstrează peștii prinși pentru a-și putea ulterior hrăni cu ei puii.

Când se întoarce la cuibul său dintre sălcii, această „pasăre-cangur”, își desface larg ciocul, ca odraslele lui să scoată peștii încă vii și să-și poată potoli foamea...

Dar de multe ori, când lacurile sau apele lângă care locuiește nu mai au pești și se întoarce la cuiub cu puna de sub cioc goală, pelicanul - așa spune legenda - își sfășie pieptul și-și hrănește puii cu propria carne și cu propriul sânge.

Mi-am amintit de această pasăre sacră zilele trecute, când un om de la țară mi-a povestit cum în cotețul lui de păsări, unde se afla o cloșcă cu pui, a pătruns într-o noapte o helge. A doua zi stăpânul a găsit cloșca fără suflare. Helgea, de-a lungul nopții, i-a supt păsării tot sângele. Dar ea nu s-a mișcat din loc. Puii sub ea dimineța erau vii.

Acest exemplu mi s-a părut unui de sacrificiu suprem.

Adeseori mă gândesc că omul, la capitolul jertfă, mai ales în acest context al înstrăinării omului de sine însuși, dar și de preceptele moralei dintâi, ar avea ce învăța chiar și de la necuvântătoarele care, iată, dau dovezi că ar pune de multe ori dragostea de aproapele mai presus decât viața însăși.

Nicolae DABIJA

Laureații săptămânalului “Literatura și arta” pentru anul 2008

La sfârșit de an, colectivul săptămânalului “Literatura și arta” împreună cu cititorii acestuia, desemnează personalitățile notorii ale vieții publice și culturale ale anului care s-a scurs.

Laureați ai Premiilor săptămânalului “Literatura și arta” au devenit:

Pentru poezie:

Grigore Vieru,
Adrian Păunescu (București),
Anatol Codru,
Andrei Strâmbeanu,
Iulian Filip,
Agnesa Roșca,
Mihai Morăraș,
Vasile Tărățeanu,
Doina Dabija,
Ion Hadărcă,
Vasile Toma,
Lidia Codreanca,
Claudia Partole,
Serafim Belicov,
Boris Schițco,
Anatol Ciocanu,
Galina Furdui,
Anatol Rusnac,
Efimia Țopa,
Gheorghe Calamanciuc,
Dumitru Băluță,
Leonida Lari,
Vasile Micu,
Luminița Dumbrăveanu,
Maria Hâncu,
Fernando Martella (Italia),
Gheorghe Colțun,
Marcela Benea,
Mircea Butea

Pentru Proză:

Spiridon Vagheli,
Mihail Gheorghe Cibotaru,
Haralambie Moraru,
Boris Druță,
Nicolae Rusu,
Victor Dumbrăveanu,
Pavel Nică,
Dumitru Mămăligă
Ion Iachim,
Zinaida Cenușă.

Pentru Critică:

Mihai Cimpoi,
Theodor Codreanu (Huși),
Viorel Dinescu (Galați),
Tudor Nedelcea (Craiova),
Mihail Dolgan,
Ion Ciocanu,
Gheorghe Gheorghiu,
Andrei Țurcanu,
Haralambie Moraru,
Dumitru Mămăligă,
Iurie Colesnic,
Tudor Palladi,
Victoria Fonari,
Ludmila Pădureț,
Alexandru Burlacu,
Antonina Calo,
Timofei Roșca,
Victor Cirimpei,
Daniel Corbu (Iași),
Nicolae Băieșu.

Pentru Publicistică:

Ion Ungureanu,
Paul Goma (Franța),
Ovidiu Creangă (Toronto, Canada),
Andrei Vartic,
Eugen Holban (Paris),
Tudor Spătaru (New York),
Florin Cărlan (New York),
Alecru Reniță,
Leonid Gheorghian (Germania),
Valeriu Dulgheru,
Claudiu Târziu (Buc.),
Sânziana Pop (Buc.),
Vasile Șoimaru,
Ozea Rusu,
Vitalie Pastuh-Cubolteanu,
Ion Costăș,
Sergiu Nucă,
Alexei Marulea,
Iov Rusnac,
Alexentie Blănoveschi,
Dumitru Păsău,
Boris Movilă,
Ion Stici,
Virginia Malcoci,
Gheorghe Marin,
Preot Anatol Cristea,
Ion Fiodorov,
Grigore Teslaru,
Ștefan Burov,
Constantin Bobeică,
Simion Moscalu,
Simion Damaschin,
Toni Prodan,
Tamara Maier,
Mihai Eladi,
Tudor Bătrâncă,
Ștefan Taban,
Nadejda Roșca-Tuchilat,
Eugenia Bulat,
Roman Mihăieș,
Mihai Sultana Nicol,
Valerian Dorogan,
Silvia Strătilă

Pentru Știință:

Bartolomeu Anania, mitropolitul Clujului, Crișanei și Maramureșului,
Ionel Haiduc,
Eugen Simion,
Alexandru Moșanu,
Anatol Ciobanu,
Petrus Soltan,
Sergiu Chircă,
Protoiereu Petru Buburuz,
Protoiereu Ioan Ciuntu,
Diomid Gherman,
Gheorghe Ghidirim,
Aurelian Silvestru,
Ion Buga,

Anton Moraru,
Ion Melniciuc,
Gheorghe Paladi,
Anatol Petrencu,
Alexandru Moraru,
Nicolae Cojocaru,
Vlad Pohlă,
Dumitru Apetri,
Vasile Pavel,
Gheorghe Cernea,
Dumitru Batăr,
Alexei Agachi,
Mihai Braga,
Ion Negrei,
Aurel Saulea,
Ion Mărgineanu

Pentru Arte:

Ninela Caranfil,
Larisa Turea,
Vasile Butnaru,
Alexandru Cazacu,
Ioan Paulencu,
Gheorghe Vrabie,
Sandu Aristin-Cupcea,
Estela Răileanu,
Tamara Costrițchi,
Isaia Cărnu,
Leonid Popescu,
Iurie Brașoveanu,
Larisa Ungureanu,
Veronica Boldișor,
Veaceslav Adam,
Andrei Mudrea,
Efim Josanu,
Peter Feller (Germania),

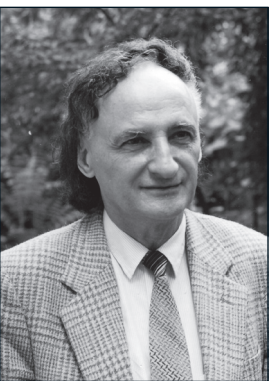
Pentru Debut:

Nicolae Ciobanu,
Ion Graur,
Mușata Matei,
Zina Bivol,
Dan Nicu.

Pentru Satiră și Umor:

Teodor Popovici,
Ianoș Țurcanu,
Ion Diviza,
Titus Știrbu,
Gheorghe Bălici,
Sergiu Cojocaru,
Ion Diordiev,
Ion Cuzuioac,
Grigore Croitoru,
Valentin Portas,
Grigore Puică,
Gheorghe Postolachi,
Alexandru Madan,
Alexandru Horațiu Frișcu

Grigore VIERU: Ninsoarea noastră și Curtea lor

1. În plan profesional, 2008 a fost anul care mi-a adus cele mai numeroase bucurii. La editura din Iași *Princeps Edit* condusă de Daniel și Filomena Corbu, în prestigioasă colecție *Ediții critice*,

mi-a apărut un volum antologic de versuri, *Taina care mă apără*, axat și pe multiple studii și aprecieri critice, aparținând unor mari personalități scriitoricești din România, R.Moldova și din străinătate. Volumul s-a bucurat de un șir de lansări pe ambele maluri ale Prutului, iar la Festivalul Internațional de poezie din Satu Mare m-am ales cu premiul *Opera Omnia*. În aceeași zi, Universitatea “Vasile Goldiș” din Arad mi-a conferit titlul *Doctor Honoris Causa. Laudatio* a fost rostit de prof. univ. Gheorghe Glodeanu. Dis-

cursuri au ținut prozatorul Nicolae Breban, poeții Daniel Corbu și Gheorghe Vulturescu, scriitorul Alexandru Zotta, prorectorul, prof. univ. Gavril Ardelean.

În anul 2008 a prins rădăcini spectacolul *Strigat-am către tine* realizat cu multă dragoste și inspirație și într-un mod original către unul dintre cei mai importanți poeți basarabeni, Anatol Codru – spectacol în care s-au întâlnit două suferințe: cea basarabeană și cea transnistriană. Lucrarea a fost montată la Teatrul Poetic *Mateevici*. Rolul personajului liric l-a jucat cu multă însuflețire actorul Nicolae Darie. Același spectacol a ajuns la Teatrul din Brăila alături de înscenarea dramatică realizată de același scenarist și regizor după versurile sale. De la Iași am primit încă o veste frumoasă: Teatrul pentru tineret și copii *Luceafărul* pregătește în regia basarabeanului Ion Cibotaru, un spectacol după abecedarul subsemnatului, *Albinișu*.

Congresul Spiritualității Românești care s-a desfășurat sub președenția lui Adrian Păunescu m-a oménit cu *Trofeul* acestui For, de aceeași onoare bucurându-se și eminentul critic și istoric literar Mihai Cimpoi. Iar Liga Culturală a Românilor de Pretutindeni mi-a făcut o frumoasă lansare a volumului *Taina care mă apără*.

Postul de televiziune *Favorit* mi-a acordat un spațiu de emisie de două ore – po-

Acad. Mihai CIMPOI:

1-2. Un An Nou este, la propriu și la figurat, o cumpănă cu două talere pe care se pun – în spiritul nietzscheanului Zarathustra – tablele vechi și tablele noi de valori.

În ciuda crizelor (care se anunță), a greutăților de tot felul generate de veșnica perioadă de tranziție (*trăsniție*), după cum se mai parafrazează), avem șansa bucuriei de a participa sau chiar de a crea valori.

Albert Camus spunea că trebuie să beneficiem de admirație ca de o bucurie a înțelegerii.

Ei bine, anul 2008 se încheie cu un buchet proaspăt de astfel de bucurii: volumul de sinteză *Taina care mă apără* al lui Grigore Vieru, Premiul “I.L.Caragiale” al Academiei Române acordat lui A.Strâmbeanu, Festivalul de Dramaturgie Contemporană, organizat de Teatrul “Satiricus I.L. Caragiale”, în ideea anunțată de Alexandru Grecu de a fi permanentizat și extins pe plan internațional, Congresul Spiritualității Românești, care a avut loc la Alba Iulia cu ocazia celei de-a 90-a aniversări a Marii Uniri, câteva volume de poezie, proză și eseistică pe care am reușit să le citeșc și care mi se par reprezentative, semnate de Aureliu Busuioc, Nicolae Dabija, Alexandru Burlacu, Nicolae Leahu, Anatol Moraru, Mircea V. Ciobanu, Andrei Burac, Valeriu Matei, Leo Butnaru, noul grupaj al lui An. Codru.

Personal, am avut bucuria să editez trei cărți: *Leopardi* (în italiană, la Roma), *Ion Heliade Rădulescu: panhymniul Ființei* (la Editura Bibliotheca din Târgoviște) și *Critice* – 7 (la Fundația “Scrisul Românesc” din Craiova).

Așteptăm un An fără crize, inclusiv fără crize de creație.

La mulți ani!

Acad. Alexandru MOȘANU:

1. Anul 2008, până aproape de finele său, a fost pentru forumiști un an de succes. Forul Democrat al Românilor din Moldova a inițiat și desfășurat acțiuni memorabile dedicate evenimentelor cruciale din trecutul tuturor românilor. Ca reperi principale în activitatea noastră ne-au servit valorile naționale și europene. Exprimând interesele populației autohtone majoritare din Republica Moldova, Forul a formulat și a dat curs doleanțelor de ordin cultural, spiritual și politic ale acestora. Una din respectivele doleanțe este Cererea a sute de mii de români basarabeni adresată autorităților de la București de a li se restabili cetățenia românească de care au fost lipsiți abuziv de ocupații sovietici în anii 1940 și 1944. Rămânerea în suspensie a problemei cetățeniei la care ne-am referit mai sus nu putea să nu afecteze atmosfera politică din Republica Moldova, să nu domolească entuziasmul cetățenilor moldoveni cu drept de vot și în Parlamentul României. O dovadă în acest sens este și înfrângerea pe care a suferit-o Nicolae Dabija în alegerile din 30 noiembrie 2008. Este o înfrângere nemerită, întrucât liderul FDRM este omul politic de la Chișinău care în ultimii 2-3 ani a depus atâtea eforturi și a consumat atâtea energie pentru a apăra dreptul românilor basarabeni de a-și redobândi/restabili cetățenia românească ca nimeni altul.

Acum este important să analizăm cât mai serios cu putință toate cauzele potecnelii FDRM la finalul anului trecut pentru a ști ce avem de făcut în 2009.

2. Evenimentul principal al anului 2009 vor fi alegerile parlamentare din Republica Moldova. De rezultatul lor va depinde în ce direcție se va îndrepta Republica Moldova. În viitorii ani sau poate în

ezie, cântec, dialog – în cadrul popularei emisiuni *Familia*. Iar la TVR-1 Alex Ștefănescu care se află pe linia întâia a criticii românești contemporane mi-a prezentat recent poezia în cei mai aleși termeni.

Am participat la mai multe emisiuni muzicale realizate de diverse posturi de televiziune și de Radio România. Mi-a apărut la Chișinău un CD cu piese pe versurile mele *Adevăr vă spun*, interpretate de Vadim Gheorghelaș. Multe din aceste cântece se transmit aproape zilnic la Radio Iași. Am finalizat al doilea CD intitulat *Omule, auzi-ne*. La Cluj-Napoca a apărut un album cu cântece pe versurile subsemnatului în interpretarea lui Fuego, album considerat de specialiști în muzică un eveniment artistic. Calificat de vrăjmașii mei avid de slavă și nemodest, iată că abia la bătrânețe scot și eu niște CD-uri, deși am trudit în cântec o viață. De reținut că în ultimii vreo 20 de ani toți amatorii ne-au “fericit” cu CD-uri de cea mai proastă calitate artistică. De reținut, că nici în perioada celei mai crunte cenzuri nu s-a produs un asemenea dezmăț în piața muzicală.

Recent, a ieșit de sub tipar un volum tradus în limba germană. Aceasta este a cincisprezecea carte apărută într-o limbă străină. Se pregătesc alte două culegeri – în SUA și Italia.

(Continuare în pag. 2)

viitoare decenii. Scrutinul va determina poziția în care s-ar putea opri, în sfârșit, pendulul politic de la Chișinău în oscilația sa, de 17 ani, între Rusia și România, între Est și Vest.

În asemenea perspectivă crește imens responsabilitatea forțelor democratice anticomuniste din Republica Moldova. Strategia și tactică preelectorală și electorală a partidelor politice și a organizațiilor neguvernamentale respective, inclusiv aspectul privind caracterul relațiilor dintre aceste forțe, urmează să fie elaborate cu maximă seriozitate. Un rol însemnat în această privință îi revine și FDRM. Prin Statutul său, Forul are menirea de a fortifica societatea civilă pe baza valorilor democratice. Poziția principală a FDRM în problema ce ține de viitoarele alegeri parlamentare este exprimată propunerea sa adresată partidelor democratice de a adopta o listă electorală unică, **Lista națională**. Modul de implementare a acestei idei ar fi bine să fie discutat și aprobat de o Adunare generală convocată în cel mai scurt timp.

Doresc cititorilor săptămânalului „Literatura și arta” sănătate, voință și putere de a rezista în fața neoimperialismului rusesc, de a-i înlătura de la putere pe la cheii locali ai acestuia. Bunăstarea și bucuriile noastre, ale tuturor românilor și democrațiilor din Republica Moldova depinde de felul în care vom ști, în 2009, să ne apărăm Libertatea și dreptul de a exista ca români pe pământul strămoșesc. Așa să ne ajute Dumnezeu!

La mulți ani!

POESIS

ION BUZDUGAN
(1887-1967)

UMBRA SFÎNTĂ

Te privesc, măicuță blândă, în apus,
Cum te-torci din câmp peste colină,
Purtând pruncu-n brațe, iar de sus
Steaua-i pune cearcăn de lumină.

În sărăcicioasă, prăfuită-ți haină,
Treci prin lan de grâu și de seacă;
Pe cărări de seară și de taină,
Crește umbra albă, de Fecioară...

Și, cum vii trudită, sirguind pe cale,
Legănându-ți pruncul, în lumină,
Eu mă-nchin, în fața măreției tale,
Sărutându-ți urma sfântă, pe țărână.

Chestionar “L.A.”

Cu ce sentimente vă despărțiți de anul 2008? Ce așteptați de la 2009?

Ion UNGUREANU:

1. 2. Mă despart de anul 2008 cu sentimentul unui osândit căruia i-a fost amănătată pedeapsa capitală, amănătată, dar nu suspendată. Fulgerul imperial, pregătit să lovească în noi, s-a dezlănțuit asupra Georgiei, care, naivă, “a mușcat” din momeala plasată iscusit de ruși. Și... poftim! – Aproape că în mod legitim (și justificat moral!) au fost smulse două bucăți din străvechiul teritoriu gruzin. **Asistăm la prima acțiune de refacere a imperiului rus prin forță!** Vor urma și altele – mai camuflete, cum ar fi, de exemplu, Uniunea Rusia-Bielarusi sau Planul Kozak – 2 sau 3 (n-are importanță al cătealea, rușii știu să aștepte). Acest plan de federalizare a Republicii Moldova ne va fi din nou impus. Și, desigur va fi implementat, așa cum a fost aplicată directiva lui Stalin din 1924 când s-a creat artificialul RASSM cu scopul de a ocupa Basarabia. Și în 1940 – peste 16 ani! – Raptul s-a săvârșit.

În esența lui Planul Kozak nu e altceva decât o anexă, o completare a Protocolului adițional secret din Pactul Ribbentrop-Molotov. Dacă nu se înțelege asta înseamnă că suntem retardați mental. Lucrul asta nu-l vede nici miopul Occident. Dacă el acceptă Planul Kozak asta ar însemna un nou Munchen. Consecințele acelei cedări sunt cunoscute. Ele au fost tragice nu doar pentru Cehoslovacia, ci și pentru întreaga Europă. Dar mai e un aspect: de data aceasta o mare parte a viinii o purtăm noi, basarabeni, dezbinarea noastră, tragedia noastră dezbinare. Pentru că spre deosebire de Țările Baltice care au dat dovadă de tărie de caracter și s-au salvat, noi creăm impresia că suntem o pradă ușoară. Și chiar suntem. Asta îl încurajează pe răpitor! Iată de ce eu unul nu aștept nimic bun nici în 2009, nici în anii care urmează. Și nici un miracol nu ne mai poate salva, așa cum s-a întâmplat în binecuvântatul an 1918. Tare mă tem că Eminescu a avut dreptate atunci când scria cu durere că “Basarabia e pierdută pentru totdeauna în neagra străinătate”. Degradarea morală ce-a urmat după Marile Adunări Naționale este înspăimântătoare. Parcă am fi niște mutanți, apăruiți dintr-o noapte istorică de coșmar.

Sucul gastric imperial ne-a desfigurat ființa națională, ne-a mutilat-o într-un asemenea hal că am încetat de a ne mai recunoaște unii pe alții.

Dacă nu facem un efort supraomenesce de a ne salva înseamnă că am pierdut și ultima reduță – simțul pericolului – și suntem condamnați la dispariție totală, la pieire.

Da’ treziți-vă odată, oameni buni, ce Dumnezeu!

(Urmare din pag. 1)

După ce, în ultimii 20 de ani am refuzat mai multe școli și grădinițe, abia acum, la bătrânețe, am acceptat ca o școală din Clocăna (Chișinău) și Liceul din Băcioi să poarte numele meu.

Trebuie să mărturisesc că am avut și destule necazuri în anul care s-a scurs. Cu toate eforturile unor excepționali medici din Chișinău și București, nu am reușit să mă despart de o boală grea de inimă, consecință a două infarcte extinse, provocate de ziarul lui Iurie Roșca, *Flux* și de cotidianul președintelui R.Moldova, Vladimir Voronin, *Moldova suverană*.

Amintim cititorilor că în urmă cu aproape patru ani *Flux*-ul mi-a adus cele mai grave acuzații: spionaj român, complicitate în plănuirea asasinării lui Roșca (!) și a unei lovituri de stat(!). Cred că așa îl observat ușor al cui este stilul: al domnului Roșca. Diversiunea politică, insinuarea, zvонul mincinos – acestea sunt armele sale care, slavă Domnului, azi nu mai funcționează, iar alte arme nu are și cred că nici domnul Voronin nu-l mai poate ajuta chiar dacă are serioase obligații față de președintele Partidului Popular Creștin Democrat. Iată că acest comerț politic între Iurie Roșca și Vladimir Voronin s-a întors în cele din urmă împotriva lor. Și unul și altul vor trebui să răspundă în fața electoratului pentru respectul tărg, după cum, mai devreme sau mai târziu, va trebui să răspundă și Curtea Supremă de Justiție pentru păcatele ei. Să concretizăm păcatele.

Reamintim cititorilor că în urma atacurilor barbare îndreptate împotriva noastră de către ziarul Puterii *Moldova suverană*, atacuri care au durat doi ani încheiați, Nicolae Dabija și subsemnatul au acționat în judecată respectiva publicație. Mărturisim că Judecătoria Centru și-a făcut formal datoria, fixând *Moldovei suverane* și autorului gravelor calomnii o amendă batjocoritoare pentru noi pe care eu personal am refuzat s-o ridic. Martor mi-e Dumnezeu, nu sunt lacom de bani. Am trăit până la bătrânețe strângând cureaua, dând cărțile mele, mai ales *Albinuța* pe care am compus-o împreună cu pictorul Liță Sainciuc, editată în tiraje de sute de mii de exemplare, a adus bani serioși statului. Familia mea n-a făcut uriașe averi despre care vorbește această târătoare politică numită Mihai Conțiu, - feciorul meu trăiește dintr-o muncă cinstită, închiriind niște spații comerciale, ca asociat, măcinându-și sănătatea în cluburi de noapte. El n-a privatizat fabrici, uzine, întreprinderi, și asta o știe foarte bine vagabondul politic Conțiu. O știe bine și SIS-ul moldovenesc, de unde cupește informațiile care-i convin mistificate...

Cităm câteva acuzații din lungul șir de clevetiri revărsate asupra mea și a lui Nicolae Dabija, mai ales asupra lui, comentându-le pe scurt.

“...*dumneavoastră (Nicolae Dabija și subsemnatul – n.n.) sub pretextul luptei anticomuniste, luptați împotriva Europei (!). Luptați împotriva propriului popor (!). Din confortul palatelor dvs. criticați fără să admiteți să fiți criticați, dar nu catadicsiți să mergeți în mijlocul poporului pe care nu mai reușiți să-l prostiți (!) nici măcar la alegeri. De ce nu mergeți prin școlile din sate (!), din Transnistria?*”.

Adevărul, asta o știe oricine, e cu totul altul. Viața întreagă am mers la sate, în școlile și grădinițele noastre, necerând nici un bănuț de la Biroul de propagare a literaturii al Uniunii Scriitorilor. Este adevărat că în Transnistria n-am fost în ultimii ani. S-o fi vizitat oare Conțiu? Nu cred. Pentru că nu-l așteaptă nimeni – nici dincolo de Nistru, nici în Basarabia. Apoi, dacă l-au întors înapoi la Chișinău vameșii transnistrienii pe Președintele Republicii, cu mine ar sta oare de vorbă?! Și atunci, mă întreb, de ce a rămas și azi dl Voronin același general al Uniunii Sovietice?

“De ce nu editează oare Grigore Vieru pe cont propriu măcar un dicționar pentru copii și să-l dăruiască în școli pentru că uriașă are a familiei sale i-ar permite acest lucru. Sau poate familia sa nu agreează proromânismul sau este atât de zgârcită, încât îl trimite în România să-și găsească sponsori pentru cărțile sale?”.

Iată în ce junglă politică trăim,

dragi cititori. Vagabondul nu întreabă conducerea statului de ce nu editează un dicționar pentru elevi, mă întreabă pe mine, care, la rândul meu, ar trebui s-o întreb de ce nu editează un manual de muzică la care am trudit împreună cu Ștefan Andronic aproape 30 de ani. Manualul a fost conceput la sugestia compozitoarei Iulia Țibulșchi, din partea căreia am primit multe sfaturi. Ne putem mândri pentru autenticitatea și unicitatea lui. Manualul este axat pe exemplele muzicii tuturor marilor compozitori ai lumii la ale căror lucrări instrumentale am scris versuri. Afle „internaționalistul” Conțiu că „naționalistii” și „xenofobii” Vieru și Ștefan Andronic au inclus în manualul respectiv un șir de compozitori ruși: Ceaikovski, Skreabin, Șostakovici, Sviridov...

“Grigore Vieru a primit toate onorurile de la autoritățile fostei URSS pentru serviciile aduse Marii Patrii Sovietice”.

Am primit onorurile pe care le-a primit și Ion Druță, Maria Bieșu, Eugen Doga, Vladimir Curbet din RSS Moldovenească, Cingăz Aytmatov din Kârgâzstan, Rasul Gamzatov din Daghestan, Imants Ziedonis din Letonia și încă atâția alții. Ai ceva împotriva lor, nesimțitule? Apoi, cel care a slujit cu adevărat “Marea Patrie Sovietică” am fost nu eu și nici Nicolae Dabija, ci generalul de Miliție al URSS, Vladimir Voronin, care a păzit cu sfințenie această Patrie. Să nu știi oare ce însemna un general al Uniunii Sovietice, dromoderule?!

Eu nu sunt supărat pe epoleții dumitale, domnule președinte. Dacă nu mă batjocorea acest nenorocit, n-aș fi adus vorba de asta. Iată ce se întâmplă dacă ți-ai ales niște slugi politice care sunt nu numai veninoase, dar și prostănace. Iată ce se întâmplă dacă îți pleci urechea la vorba acestora, iar nu la cea a înțelepților. Iar mințile luminate iată ce spun: “Un conducător trebuie să țină minte trei lucruri: mai întâi, că el conduce oameni, al doilea, că el conduce după legi și al treilea, că nu conduce totdeauna” (Agathon).

“Grigore Vieru, ca și Nicolae Dabija, nu este preocupat de disputa de idei, ci de polemica autoadulativă sau cea din care poate să-și extragă auto-victimizări inventate”.

Oare sunt aceste obraznice și puturoase calomnii niște idei pe marginea cărora poți discuta?! Oare cele două infarcte, dar și unul din nepoții mei bătuți fără nici o vină la poliție cu ciocanul în cap, dar și mașina militară cu patru ofițeri grăniceri în ea care a izbit în plin mers la marginea Chișinăului în autoturismul cu care călătoream în zori spre Vaslui se pot numi *autovictimizări inventate*, pușlama nenorocită ce ești?!

“Grigore Vieru nu reușește să se ridice deasupra lucrurilor mărunte, ci se amestecă printre ele și se demonetizează ca om”.

Ore Limba Română, Istoria Românilor, Credința strămoșilor noștri – valori supreme, care îmi sunt atât de dragi, pot fi numite “lucruri mărunte”? Nu oare tocmai pentru ele mă loviți și mă victimizați, potlogarule?!

“Grigore Vieru a pășit cu umilință (!) pragul celor trei președinți ai R. Moldova, iar președintele R. Moldova are motive să nu-i fie recunoscător, iar poetul știe acest lucru la fel de bine cum îl știm și noi”.

Adevărul e că nu eu am pășit pragul celor trei președinți, ci ei au pășit pragul vieții mele. Sunt recunoscător primilor doi președinți pentru faptul că au lăsat în pace în școli și la facultăți Limba Română, Istoria Românilor și Mitropolia Basarabiei. Vrei să-l pup pe al treilea Președinte, pe domnul Voronin, care a declarat public că România este “ultimul imperiu din Europa” și că steagul românesc este fascist? Vrei să-l pup pentru toate clevetiile din *Flux* și *Moldova suverană*, că nu fără stirea lui s-au publicat?! Sau, mă rog, fără teama că vor fi pedepsiți

“Eu reprezint România”.

Unde și când am rostit asta, fariseule?!

“Lui Grigore Vieru I se permit toate mărșăvenile.”

De ce-mi atribui mie toate mărșăvenile săvârșite de tine pe nefericitul nostru pământ, secătură?! Încercă să convingi învățătorimea din R. Moldova că truda mea de o viață este o

mărșăvenie și vedea-vei că vei fi *stucuit* între ochi.

În fine, aceeași *Moldova suverană*, sub semnătura aceleiași individ care, conform afirmațiilor sale, *a venit să ne dea o mână de ajutor*, publică o listă intitulată *Teroriștii moldovenilor*, listă în care eu ocup locul doi. Să-mi permită măscăriciul să-l întreb: *cine sunt teroriștii moldovenilor* – noi sau guvernanții din cauza cărora moldovenii și-au luat lumea în cap, împrăștiindu-se în cele patru vânturi ale lumii, părăsindu-și pământul natal, casa, copiii?!

Ne oprim aici cu citatele și comentariile. Aflu că, tot recent, aceeași Curte Supremă de Justiție a acceptat Cereerea de recurs a domnului Roșca în urma acționării sale în judecată de către subsemnatul, scoțându-l basma curată, rămânând în pagubă... “...utovictimizatul” Grigore Vieru. Vom reveni cu altă ocazie asupra acelei decizii.

Să revenim însă la prima decizie pe care am primit-o prin poștă în 26 decembrie 2008. Vom cita numai finalul ei: “...*Astfel, din considerentele menționate și având în vedere faptul că Nicolae Dabija și Igor (!) Vieru au depus cererea de recurs cu depășirea termenului de 2 luni de la data primirii copiei deciziei redactate a instanței de apel, completul Colegiului civil și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera recursul lui Nicolae Dabija și a lui Igor (!) Vieru inadmisibil*”.

În conformitate cu articolul 433 lit. b) art. 440 CPC, completul Colegiului Civil și de contencios al Curții Supreme de Justiție decide recursul lui Nicolae Dabija și a lui Igor (!) Vieru se consideră inadmisibil. Decizia este irevocabilă.

Președintele completului Iulia Sîrcu Judecătoria Tamara Chișcă-Doneva și Iulia Cimpoi.”

Să-mi fie îngăduit să pun o întrebare justiției noastre: cu câte luni a depășit termenul finalizării celuialt proces penal, care a durat trei ani și ceva?! Cui i se adresează această decizie: mie sau... pictorului Igor Vieru, care a decedat demult? Cine a compus această decizie? Cu un citit-o oare doamnele sau domnișoarele Iulia Sîrcu, Tamara Chișcă-Doneva și Iulia Cimpoi?!

Iată cum arată, dragi cititori, stimbila noastră Curte în care se joacă Vladimir Voronin și se zgihluie acest michiduță numit Roșca. Iată cu ce lucruri inadmisibile trebuie să se ocupe un poet în statul nostru “independent” la vârsta de 74 de ani!

2. Pe fundalul prostiei și dezbinărilor noastre și al tradiționalului hațăr moldovenesc lunecăm vertiginos spre gura unui deșert care ne va înghiți definitiv.

Pe lângă cele două întrebări venind din partea unei publicații de cultură, parcă se cerea și această întrebare: “Ce credeți despre faptul că toți cei cărora Președintele Republicii le-a propus postul vacant de ministru al Culturii au refuzat ispititorul fotoliu ministerial?” Eu aș răspunde astfel: Au refuzat pentru că nu sunt proști. Cine și-ar vâra capul în lațul întins înaintea de alegerile parlamentare?! Dacă domnul Voronin ține cu adevărat la cultura noastră, respectiva funcție trebuia propusă eminentului om de cultură Ion Ungureanu cum 8 ani. Astăzi e târziu. Pentru că nici Ungureanu nu este prost. Mai ales el. De fapt, nu i-a propus-o. Rolul de ministru îl va accepta fără să clipească din ochi numai un comunist, deoarece comuniștii nu au cultul și cultura refuzului pentru posturi.

Ce noroc că președintele Uniunii Scriitorilor nu poate fi numit de domnul Voronin. Astfel, îl avem în fruntea noastră pe cel care merită această onoare: pe Mihai Cimpoi.

Am citit editorialul lui Nicolae Dabija din penultimul număr al *Literaturii și arta*. Ce forță, câtă clarviziune, ce capacitate de analiză politică în Nicolae Dabija! Și câtă nedreptate din partea celorlora care și-au mobilizat toate puterile pentru a-i îngriji calea spre Parlamentul României! Și câtă confuzie în clasa politică a României, care nu a știut să-l apere.

Și totuși, a nins frumos în ziua Crăciunului nostru. A căzut ninsoare curată din Ceruri, luminându-ne sufletele și întărindu-ne credința în izbânta Dreptății noastre.

La mulți ani, scumpi cititori!

Acad. Eugen SIMION:

1. Cu sentimente cât se poate de amestecate. Să încep cu cele bune: a) mi-a părut un studiu masiv, în două volume (aprox. 800 de pagini, „Genurile biografice”), studiu ce încheie o preocupare de aproximativ două decenii. E vorba, cum bănuieți, de literatura confesivă pe care am examinat-o, întâi, în „Întorcerea autorului” (1981), apoi în „Ficțiunea jurnalului intim” (I-III, 2002) și, acum, în „Genurile biografice”. Nu pun la socoteală faptul că am scris eu însumi un jurnal intim („Timpul trăirii, timpul mărturisirii”), unde am reflectat despre condiția acestui gen literar neomologat, cel puțin la vremea când l-am scris (1970-1973), de teoria literaturii. Mă opresc deocamdată aici. Mă întorc la literatura română postbelică. Cu alte vorbe: intenționez să reiau „Scriitorii români de azi” (I-IV) și să-i dau structura unei „Istории a literaturii române contemporane”, în stilul lui E. Lovinescu. O istorie care să cuprindă și viața literară între, să zicem, 1941 și 2010... Sper să am puterea să duc la capăt acest proiect. Cu ajutorul lui Dumnezeu...

2. Am scos volumul 100 din seria „Opere fundamentale”. El cuprinde poemele de dragoste ale lui Nichita Stănescu. E o performanță ca în opt ani (am început în anul 2000) să scoatem o sută de volume. Franței i au început în 1931 și au ajuns în 2008 la volumul 544 (André Breton, vol. IV) din colecția „Pleiade”. Noi, românii, iuțim ritmurile, încercând astfel să refăcem handicapurile istoriei. Pregătind acum: „Basmelor românilor” (care, de fapt, au și apărut), Gib Mihăilescu (opera integrală), Negruzzi, Constantin Stere, Hortensia Papadat-Bengescu, Goga (publicistică), Labiș, Ion D. Sârbu (opera confesivă), G. Călinescu (integrala publicisticii vol. VII-VIII) etc...

3. În 2008 am tipărit încă 10 volume din manuscrisele lui Eminescu, apropiindu-ne, astfel, de sfârșitul proiectului. Mai sunt patru manuscrise de facsimilat din cele 24 câte există.

La 9 ianuarie 2009 vă invităm la lansarea celor zece volume tipărite anul acesta...

Diplomat Vasile NANEĂ:

1. De anul 2008 mă despart cu regret, deoarece simt că mă îndepărtăz tot mai mult de o experiență unică și fascinantă – peste doi ani de activitate diplomatică zbucimată în Basarabia. Nu e puțin lucru să fii diplomat român într-un spațiu cultural românesc. Pentru unii e chiar paradoxal. Să vedem cine îi contrazice și cum. Rămân cu credința că acest spațiu trebuie redescoperit, dar mai ales nu trebuie uitat.

Mă preumblu printre semenii mei cu mândria că sunt mai bogat: port în suflet, ca pe o icoană, chipuri de aleși basarabeni și întâmplări cu ei, despre care vorbesc mereu românilor din țară sau de aiurea. Uneori, mă mai contrazic cu interlocutorii, dar nu mă las... Așadar, să-mi pară rău după 2008 și anii trecutii recent sau nu?

2. De la 2009 aștept doar două lucruri: mai multă lumină în suflet și inspirație pentru redactarea unui “blocnotes” diplomatic, care ar putea să se transforme într-o carte.

Sărbători fericite tuturor!

Protoieru Petru BUBURUZ:

1. Ne despărțim de 2008 cu sentimente diferite. Am sărbătorit aniversarea a 90-a a Uniunii cu Patria strămoșească. Anul acesta a fost anul revistei bisericești “Luminatorul”, care a împlinit 100 de ani de la întemeierea sa. Mulțumiri deosebite Bibliotecii Naționale pentru organizarea Simpozionului dedicat acestei date. Am definitivat proiectul Porții-clopotnițe și am definitivat proiectul Centrului Cultural Ortodox. Am lărgit clădirea centralei termice cu spații noi, unde vom amplasa biblioteca și arhiva bisericii și va funcționa școala duminicală.

Dar, ca niciodată, am avut parte și de lucruri neplăcute. A fost cel mai zbucimăt

an din viața mea. Un grup de preoți am înaintat la Mitropolie un memoriu cu scopul de a îmbunătăți activitatea administrației mitropolitane și de a scoate Mitropolia de sub influența negativă a unui partid. În loc să fie discutat acest memoriu, sa început o luptă înverșunată împotriva semnatarilor. Urmările nu sunt nicicum îmbucurătoare. Se dorește doar o capitulare totală și fără condiții. Sperăm că Dumnezeu le va orîndui pe toate.

2. În anul bunăvoinței Domnului 2009 așteptăm pe pământ pace și între oameni bunăvoie. Dacă va fi pace și va binevoi Domnul, sperăm ca în anul care vine să începem tencuiala bisericii la parter cu pregătirea pentru frescă, să facem scările, să începem construcția Porții-clopotnițe și să achiziționăm clopotele jinduite de mulți, să amenajăm biblioteca și arhiva bisericii. Doresc să mă mai ostenez pentru Sfânta Biserică atât cât îmi mai dă Domnul sănătate, Căruia Îi înalț laudă și mulțumiri în veci. Amin.

Ion BUGĂ, dr. hab. în istorie., prof univ.:

1. În anul 2008 românii de pretutindeni au marcat pe larg împlinirea a 90 de ani de la Marea Unire din 1918 și mă bucur că la 1 Decembrie am participat și eu, împreună cu o delegație a FDRM, la manifestarea jubiliară panromânească de la Alba-Iulia.

2. Doresc ca în 2009, când națiunea română va sărbători 150 de ani de la Unirea Principatelor Române – Moldova și Muntenia (24 ianuarie 1859) – basarabeni și transnistrienii să se unească “în cuget și simțiri” pentru a vota schimbarea spre bine în alegerile parlamentare și prin efort comun să rezistăm crizei mondiale, iar Republica Moldova să soluționeze diferendul transnistrian și să pășească energic pe calea integrării euroatlantice. În plan personal, mai sper (dacă voi avea sponsori) să editez cartea “Basarabia la cumpănă de milenii”.

La mulți ani cu sănătate! Să trăim uniți, cu cinste și onoare, dragi compatrioți!

Acad. Petru SOLTAN:

1. În 2008 am procurat un aspirator german și în instrucțiunea de utilizare, la capitolul „Avertisment”, traduc din rusește, că în română e și mai dur: „Acest aparat nu trebuie folosit de către persoanele cu intelect scăzut...” Oare structura guvernării nu reprezintă un model de aspirator cu ajutorul căruia se face ordine în societate, se purifică relațiile dintre cetățeni, se face ecologie spirituală? Cei ce mănuiesc acest „aspirator” ce intelect ar trebui să aibă? Morala o las pe seama cititorului.

2. Cei ce vor veni în 2009 la utilizarea „aspiratorului” menționat aștept să aibă intelectul respectiv pentru nevoile noastre.

Acad. Sergiu CHIRCĂ:

Anul 2008 va rămâne în memoria mea ca un an ratat a speranțelor noastre de a ne apropia de Uniunea Europeană. Regimul politic actual a împins R.M. spre „Gura neagră” din est. Rusia, de data aceasta, recunoaște Basarabia din punct de vedere economic și ideologic, iar U.E. a plasat Republica Moldova într-un „cordon sanitar”, numit „Parteneriatul Estic”, fără a avea vreo garanție de aderare și integrare la ea, la Uniunea Europeană.

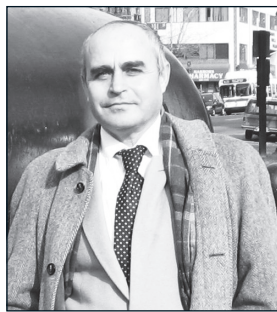
Est clar că regimul politic din Chișinău, străin basarabenilor, nu dorește în UE și din cauză că aceasta urmărește înlăturarea dictaturii și instalarea democrației, restabilirea proprietății private a populației care a fost abuziv naționalizată de sovietici după 1954, și luptă real cu corupția și clanurile monopoliste.

Speranțele încă nu ne-au părăsit. Anul 2009 ar putea să ne aducă schimbarea răvinită și dorită de către basarabeni, desigur dacă forțele progresiste naționale se vor uni. Această ar putea avea loc dacă membrii acestor partide vor impune liderilor acestora interesele naționale ale electoratului și o orientare consolidată de a ne integra în spațiul euro-atlantic.

Deși UE nu mai crede în regimul comunist de la Chișinău, iar RM e plasată în „cordonul sanitar”, deci, ar putea face ușor și rapid să fie totalmente ocupată de

imperiul rusesc, istoria ne mai dă o șansă: chiar și în aceste condiții dificile Basarabia poate nimeri direct în UE, reunindu-se cu frații de sânge de peste Prut, care deja sunt în UE. Sperăm că și noua conducere politică de la București ne va restabili, în sfârșit, în drepturile noastre etnice, iar sutele de mii de cereri ale basarabenilor de a-și redobândi cetățenia vor fi soluționate.

Tudor SPĂTARU (SUA):

1. Din păcate, mă despart cu sentimente controversate. Dintr-o parte, am avut o profundă satisfacție să constat apariția și afirmarea partidelor noi cu lideri tineri, civilizați și puternici, cum sunt dnii Dorin Chirtoacă și Vladimir Filat. O minunată șansă de alegere pentru cetățenii noștri! Cred că tinerețea acestor minunați politicieni implică și riscurile unor eventuale “amețeli”, de asemenea și riscurile unor posibile “întâlniri” cu mine subterane, plasate măiestrit de către dușmanii democratizării Republicii Moldova, care trebuie evitate cu orice preț, dacă se dorește atingerea unor scopuri politice nobile. Din altă parte, anul 2008 cred că va rămâne în istoria Moldovei drept un an al dezvoltării trădării naționale. Mă refer la trezirea unor experți naționali și internaționali și luarea de atitudine fermă față de fenomenul 4 aprilie, mulți dintre ei având în experiența servirii zilnice a trădătorilor de neam. Din păcate, această trezire nu este un rezultat al unui examen de maturitate, ci este mai degrabă rezultatul unor necesități electorale. Trădarea din 4 aprilie nu a venit spontan. Ea este o continuare a actelor de trădare anterioare. Indiferent unde se aflau, în Moscova, Chișinău, București, Bruxelles, Londra sau Washington, acestea au depus un efort susținut și au sprijinit în permanență trădarea națională, dar și antidemocrația în Republica Moldova cu mult înaintea actului din 4 aprilie, și nu e cazul ca ei să ne explice nouă despre două persoane cu un singur nume, cum ar fi, să zicem, Iurie Roșca de până și de după 4 aprilie, când, de fapt, a existat și există doar una. Mă gândesc că vocile unor personalități valoroase ca cea a dlui Grigore Vieru și a lui Nicolae Dabija au sunat mult timp în acest sens, din păcate, în pustiu, dar au comportat și mari riscuri de tot felul tocmai din această cauză.

2. Din păcate, mica noastră Basarabie se confruntă cu enorme probleme de tot felul, de aceea aștept anul 2009 cu îngrijorare, dar, aș vrea să spun, și cu speranță că Cel de Sus se va întoarce cu fața spre noi. Avem minunați luptători pentru dreptate, dar grijă mi-i că lupta împotriva trădătorilor de neam, a liderilor expirați ai unor partide de pe dreapta eșichierului politic va comporta confort și liniște în tabăra liderilor și partidelor derivate direct din structurile sovietice, care se regrupează în scopul reeditării guvernării comuniste de tip nou. Adunarea “comsomoliștilor” ar putea să nu fie o întâmplare, și poate că ar trebui să ne gândim și la “cîna cea de taină”, de vreme ce “schimbarea la față” s-a făcut cu hurta și public. Cred că liderii partidelor democratice ar trebui să-și lase visurile, ambițiile și cerurile personale, să ducă o politică deschisă și onestă de colaborare, clară pentru alegători, fiindcă pericolul nu este mic.

Theodor CODREANU (Huși):

Poate să fie un fel de orgoliu să nu simți trecerea de la un an la altul ca pe un eveniment deosebit. Adevărată întâmplare este Nașterea Domnului Iisus Hristos, pe care o retrăim ritualic, această marcând evenimentul extraordinar, pentru omenirea creștină și pentru umanitate, în genere, fie și pentru faptul că deschide un nou eon. Pentru România însă, anul 2008 s-a încheiat cu iluzia unei dezvoltări economice înalte mai mult pentru imaginația politicienilor, care, acum, se plâng că lumea intră într-o criză amenințătoare în plan financiar și economic. Cultura, nu mă înșelase, va resimți cu mult mai acut restricțiile financiare decât oamenii de afaceri. În ce mă privește, bilanțul anulului încheiat este mulțumitor, numărând trei apariții editoriale: *Numere în labirint*, *II, Alma mater hussienensis* și *A doua schimbare la față*, aceasta din urmă fiind primită de unele publicații ca pe un eveniment cultural, fiind o cercetare transdisciplinară a destinului civilizației românești din ultimele veacuri. Pentru noul an, am deja pregătit vol. al III-lea din *Numere în labirint* și un volum de *Valori contemporane*. Sper să pot duce la capăt un proiect asupra lui Ion Barbu.

(Continuare în pag. 3)

(Urmare din pag. 2)

Aș mai dori ca viața literară să intre în maturitate, să nu mai asistăm la proliferarea spiritului de grup, iar pentru Basarabia – atenuarea, măcar, a disputelor inutile dintre partide și grupări care se declară naționale, dar uită să-și dea mâna când e vorba de soarta europeană a neamului românesc. Egoismul devastator – iată adevăratul dușman al destinului nostru.

Ioana IRIMIA,
președinta Societății Culturale *Plai Mioritic*, Iași-Chișinău-Cernăuți:

Mă despart de anul 2008 cu bucurie și cu tristețe în același timp. Sunt bucuroasă că Dumnezeu mi-a mai dăruit un an de viață, petrecut cu bine și cu rele, alături de cei dragi și prețuiți. Sunt fericită pentru orice zi în care voad o rază de soare. Un fir de iarbă, „aud o voce prietenoasă și întâlnesc oameni zâmbind.

Tristețea mă cuprinde când trec în revistă toate valorile și neîmplinirile. Mă cuprinde tristețea când văd în jurul meu atâta sărăcie, amărăciune pe chipul bătrânilor, al copiilor singuri, muncii, neodihnii, nemângăiații, munții văduviți de păduri, înconjurați de apele murdare... Răutatea și ura unor și indiferența, chiar apatia de pe chipul unor oameni.

Mă întristează când văd cum nonvaloarea își face loc în frunte, iar valorile autentice sunt marginalizate.

Interesul nostru, moralitatea îndoielnică, indiferența și gustul amar al dezamăgirii încep să pună stăpânire, încet, dar sigur, pe gândurile și trăirile fiecăruia dintre noi. Sunt tristă gândindu-mă că integrarea europeană, pe lângă unele beneficii, a ridicat, din păcate, „un zid imens între frați”.

Vine un nou an pe care îl doresc, mai întâi, cu sănătate, bucurie, realizări și pace în suflete. Vreau să coboare peste noi toți aceea rază de lumină care să ne deschidă inimile și să ne ajute a conștientiza că lumea în care trăim este o realitate concretă posibilă de a fi modelată.

Doresc ca în anul 2009 să fim mai buni, mai atenți la problemele tuturor, mai uniți prin cultură și mai mulți împreună. Să prețuim ceea ce ne unește și să uităm ceea ce ne desparte.

Doresc ca anul 2009 să aducă Forului Democrat al Românilor din Moldova, revistei *Literatura și arta*, tuturor celor cu inima română sănătate, unire și gânduri mai bune, toleranță și înțelepciune și să dea Dumnezeu ca într-un viitor apropiat să fim împreună într-o Europă Unită.

Mulți și fericiți ani!

Efmia ȚOPA:

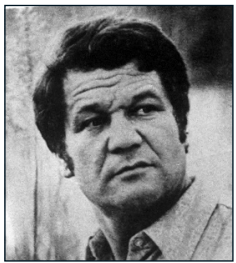
1. Timpul zboară extrem de repede și iată că am ajuns iarăși la un sfârșit de an, când e firesc să facem niște bilanțuri. În această perioadă am scris câteva texte pentru copii. O parte dintre ele le-am publicat în revista *Alunelul*, nr. 5-6. Mi-am dorit o carte nouă, dar nu a fost să fie. De mai mult timp, am la o editură *un manuscris bun*, dar care nu mai apare.

2. De la 2009 aștept numai lucruri bune, căci, vorba ceea, bine faci, bine găsești. Să avem o primăvară politică aducătoare de schimbări în Republica Moldova.

Chiar dacă suntem mari, să treacă și pe la noi Moș Crăciun cu sacul lui plin de bunătați.

Mihail Gheorghe CIBOTARU:

De anul 2008 mă despart cu un sentiment dublu: el mi-a adus unele motive de, ca să zic așa, satisfacție, dar și unele (din păcate, mult mai multe) de întristare. Cele bune: că, iată, Cel de Sus mi-a mai dăruit un an de viață, că familia, practic mi-i sănătoasă, ba am avut și câteva surprize plăcute. Printre ele – volumul de publicistică artistică „Sărjoaca” (ediție revăzută și completată capital, manuscrisul căruia recomandat de către Ministerul Culturii și Turismului încă din 2004, legislativului (așa e moda) unde, așa-ziișii responsabili, dragomiri și stepanuci l-au ținut „cu sentiment politico-patriotic”) în prizonierat toți acești ani fără a murmura barem o umbră de motiv. Doar mulțumită intervenției a înșuși preșe-

dintelui Parlamentului, dlui Marian Lupu, cartea a văzut în sfârșit lumina tiparului. Alături aici și cele câteva mențiuni (prestigioase pentru mine) ale modestei mele munci de condeier.

Tristețile, cu regret, sunt mult mai multe. Acest an, pentru mine personal, e unul al întinericului, la propriu, nu la figurat. Printre noianul de tristețe aș pomeni doar ceea ce se întâmplă azi la noi cu neamul nostru, cu istoria lui ciopârțită mereu și cu viitorul foarte și foarte neclar.

Mă întristează la culme neprietenia carierismul, invidia, ciondăneala ce continuă să persiste între noi, mai ales, între politicieni, îndeosebi între cei de pe eșichierul de dreapta. M-a amărât mult atitudinea ostilă și, bineînțeles, neobiectivă a unui stimat politician față de ilustrul nostru poet, publicist și om politic, care este Nicolae Dabija în campania electorală pentru obținerea mandatului de deputat în Parlamentul României.

De la anul 2009, an foarte important pentru viitorul nostru, aștept ceea ce aștept demult: nu numai trezirea definitivă, dar și deșteptarea noastră națională de facto. Să ne dăm, în sfârșit, seama că viitorul nostru ni-l putem edifica doar noi înșine și numai noi! Adică, „să ne trezim din somnul cel de moarte”! Ajunge cât am dormit, cât am dormitat, cât am moțait (inclusiv în Parlament)! Destul cât am fost în postura lui Nătăfleață, așteptând mereu să ne cadă în gură „para mălăiață”. Doar acest puțin (banal!) l-aș dori realizat în anul care ne bate la ușă.

Anton MORARU,
doctor habilitat în istorie, profesor universitar:

1. Pentru toți acei 2660 de istorici din Republica Moldova 2008 a fost un an de luptă pentru păstrarea și studierea istoriei românilor în sistemul de învățământ. În 2008 am sărbătorit și împlinirea a 90 de ani de la Marea Unire. Am participat la patru conferințe republicane închinată zilei de 27 martie 1918, când Basarabia s-a unit cu România.

În 2008 am editat două lucrări: „De ce moldovenii sunt români” și „Introducere în metodologia juridică”, ceea ce a fost o contribuție la studierea istoriei românilor și a istoriei dreptului românesc.

2. De la anul 2009 așteptăm mari schimbări în viața politică. Alegerile parlamentare din 2009 trebuie să ne aducă schimbarea forțelor actuale de la guvernare. De regimul comunist din Republica Moldova rade toată Europa. Republica Moldova trebuie să se debaraseze de comuniști, de regimul totalitar prosovietic; să revenim la o viață politică normală, la cultura, literatura și istoria românilor.

Florin CÂRLAN,
New York, SUA:

Mă despart de anul 2008 cu sentimente amestecate. În primul rând, sunt mândru de contemporaneitatea-mi cu marii români precum sunt:

Justin Liuba, Valentin Țepordei, Nicolae Dima, Paul Goma, Dan Puric, Andrei Ivanțoc, Mihai Cimpoi, Nicolae Dabija, Grigore Vieru...Cum aș putea să nu tresalt de bucurie pentru cea mai curată și importantă axă românească, axa Căinari-Căușeni-Zaim?! Doamne, ce mister plutește în aer pe acele meleaguri și, mai cu seamă, ce suflete minunate luptă pentru menținerea legăției poetului-preot Alexie Mateevici. Nu este zi în care gândul meu să nu ajungă la marii noștri umaniști, profesori Valeriu Ostăș și Ion Gaină. Îi stimez și iubesc dumnezeiește pentru ceea ce sunt, pentru ceea ce fac alături de toți bunii români din Căușeni. Cum să nu vibrez când văd străduința dragilor mei conștanțeni, membri ai Asociației Culturale Pro Basarabia și Bucovina, sub conducerea domnului Cezar Pânzaru, de a apropia cât mai mult românii de pe ambele maluri ale Prutului. Toată această luptă reprezintă România profundă și eternă! Pleacăciune luptătorilor! Dumnezeu să-i ocrotească și să le binecuvânteze pașii prin viață!

Am spus că sentimentele mele sunt amestecate, și așa este. Nu pot să cred, uneori, că pe lângă acești vajnici pământeni avem și cursură, potlogari, șarlatani promovați, culmea culmilor, și-n poziții sociale dintre cele mai importante. TREBUIE NEAPĂRAT SĂ ÎNVĂ-

ȚĂM ȘI SĂ APLICĂM PRINCIPIILE MERITOCRAȚIEI! Fără asta riscăm să ne tot tărâm prin istorie măcinați de dușmanii interni. Și de la acest gând răsunul în legătură cu așteptările pentru anul 2009. De-a lungul verii trecute am fost onorat, în câteva ocazii, să împărtășesc gânduri și opinii cu Maestrul Grigore Vieru. Mi-a rămas încrustată în inimă ideea că s-ar cuveni, în calitatea noastră de români, să luptăm mai abitir cu cei ce profită din lupta pentru cauza națională și ne dezonorează ca ființe ale acestui pământ. Popi care strâng bani de la credincioși toată viața pentru o „nouă biserică” ce nu se construiește niciodată, politicieni care n-au alte interese decât cele personale, șefi de institute culturale care s-ar cuveni să apere cultura română, batjocorind-o, în schimb, ca pe o prostituată, sunt toți aceștia cei ce alcătuiesc speranța de mâine? Desigur că nu! Ei nu fac altceva decât să ne sape la temelie, să ne îndrepte către sinucidere în masa națională. Suntem hotărâți să facem ceva pentru asta în noul an, sau ne vom complăce în continuare cu activitățile unora nefaste, antinaționale? Aș dori să simt mai mult curaj din partea românilor de pretutindenii și mai multă implicare. NIMICA NU SE FACE ÎN POZIȚIE DE DREPT!

Haideți, frați români, să luptăm virtușii împotriva viciilor care ne macină neamul!

Ion MELNICIU,
conferențiar universitar:

1. La cumpăna dintre ani întodeauna mă întrecăz sentimente de nostalgie: plecarea unui an din viața noastră este, la modul absolut, ireversibilă.

Grijile cotidiene, necazurile, nereușitele era să mă întristeze cumplit, dacă Cel de Sus nu-mi lumina viața cu un îngerăș de nepoțel, pre nume Laurențiu.

2. Cu speranțe mari trec pragul anului 2009. Ca toată lumea de bună-credință, mă rog Bunului Dumnezeu să ne ajute să scăpăm de *sclavia comunistă*, de luda, care ne-a trădat cauza noastră Sfință – reintregirea neamului.

Aștept ca Paștele debarcarea *oranș-roșcaților*. Am certitudinea că de astă dată plecarea păgînilor *creștin-democrați* și a patronilor lor *comuniști* va fi pentru vecie.

Lidia CODREANCA:

1. Cu sentimentul că suflatul basarabean este o mare enigmă. Exteriorul nu slujește la nimic. Exteriorul adesea este o mască a inocenței, a bunătații, a mărinimiei, a sincerității, a luptei pentru bunăstarea celor mulți și oropsii, a „conștiinței de sine”. Dar, măștile totdeauna cad. De multe ori, spre exemplu, descoperim că suntem ajutați intenționat, după principiul *facio ut facias* (fac, ca să faci și tu). Deci, știu exact pe cine trebuie să ajut, de la cine aștept ceva în schimb. Și asta nu mai este în concordanță cu legile divine, care ne îndeamnă să nu fim farisei. Dar suntem, pentru că uităm că modelele de imitat pe care le creăm noi, oamenii, sunt efemere. Timpul așază valorile la locul lor. Timpul lecuieste rănilor. Timpul rectifică istoria. Istoria ne dă lecții. Și noi ne dăm lecții unii altora. Rămâne numai să deschidem ochii minții și să nu mai repetăm greșelile.

Cu sentimentul că psihologia cume-trismului în relațiile dintre moldovenii învestiți cu funcții de orice grad e mai periculoasă decât cea a corupției. Aceasta nu mai poate fi stărpită cu arma.

Cu sentimentul unei mari dezamăgiri personale: am irosit cei mai frumoși ani în lipsuri și așteptări de mai bine, slujind un ideal fals și egoist. Bunăstarea, cum a apărut, imediat s-a și ascuns de noi, ca o smintită provincială, galopând spre templul minciunii.

2. Aștept luminarea minții fiecăruia dintre noi, cei care locuim această palmă de pământ. Întrucât cel mai mare dușman al omului este el însuși, aștept, mai întâi, să se învingă pe sine acei care vor prelua puterea în 2009. Să-și învingă, așadar, propriul orgoliu, egoism, minciuna, vicienia, lăcomia, lășitatea. Să se pătrundă de responsabilitate în fața Istoriei, de frica de Dumnezeu, care ne așteaptă la capătul acestui drum scurt – viața, să dăm seama ce-am făcut pentru aproapele nostru și nu pentru noi înșine.

Anatol CIOBANU,
doctor habilitat, profesor universitar,
membru corespondent al AȘM:

1. Mă despart de anul 2008, pe de o parte, cu un sentiment de mare satisfacție, pentru că, în urma unei perseverențe și asidue munci cu ti-neretul universitar și lectorii de talent, am reușit să obțin niște rezultate palpabile în cercetare. În anul ce s-a scurs, 5 (cinci) persoane, la care am fost conducător sau consultant științific, și-au susținut cu brio tezele de doctor și doctor habilitat în filologie: USM (1), ASEM (1), UTM (1), UPS din Tiraspol cu sediul la Chișinău (1), UPS „B.P.Hasdeu” din or. Cahul (1). Am considerat și consider că savantul fără discipoli e ca un pom fără roade. Pentru mine, ajuns în toila bătrâneții, pregătirea *schimbului* merituos este o datorie sacră.

Pe de altă parte, în anul 2008 am fost (și rămân) foarte întristat, văzând că discordia, sciziunea și separatismul în societatea noastră continuă la toate nivelurile, fapt care amână *ad kalendas Graecas* victoria adevărului, a progresului, prosperării în toate domeniile vieții, mai ales în cel social-politic cu privire la unitatea de neam, limbă, cultură, istorie etc.

2. De la anul 2009 aștept, cu suflatul la gură, ca El să ne lumineze mințile „cu lumina cea dreaptă” (A. Mateevici), să ne trezească „din somnul cel de moarte”, să ne facă a prețui și a respecta chibzuitul dicton *Ubi concordia, ibi Victoria* (Unde-i înțelegere, acolo-i victorie). Să devenim mai puțin orgolioși, surescizabili și cărcotași, să ne preocupe, în mod permanent, cauza națională și nu ambițiile personale, mărunte și efemere, să depunem toate eforturile, pentru a trezi conștiința națională a celor mulți, pentru a-i convinge că:

– *Noi suntem un popor,
Noi vom fi un popor,
După propria noastră croială,
Dacă nu doarme adânc,
Dacă-i trează oricând
Conștiința națională.*

(V. Romanciuc)

Valeriu DULGHERU:

1. Cu sentimente contradictorii. Pentru românii de pretutindenii acest an a fost unul jubiliar – s-au împlinit 90 de ani de la unirea Basarabiei cu Patria-Mamă și de la Marea Unire de la 1 decembrie 1918. Sub acest aspect, mă simt moral împlinit pentru faptul că am participat la sărbătoarea acestui mare eveniment la Chișinău. Totodată, simt un dezgust pentru această politică provincială promovată pe malul Bâcului. Opoziția a devenit mai dezbinată, mai vulnerabilă sub acțiunile concertate ale coaliției „roș-oranș”. Alegerile recente ale reprezentantului românilor din Republica Moldova în Parlamentul României au dezvăluit și mai mult acest flagel al opoziției basarabene.

2. Cred că cel mai important eveniment al anului 2009 ar fi câștigarea alegerilor parlamentare din primăvară de către forțele democratice unificate. Sunt prea importante pentru noi în acest moment crucial, ca să fie pierdute. Sper să înțeleagă acest lucru și liderii partidelor democratice. O unificare, chiar mai proastă, este mult mai bună decât o dezbinare. O bună parte din cele 40% de persoane indecise (conform sondajelor efectuate) ar putea vota o structură unificată. Iar pe alegători și membrii partidelor democratice i-aș îndemna cu cuvintele minunatelor elevi ai dlui Aurelian Silvestru: „Să nu greșiți cumva și să-i urmăriți din nou. Pe fariseii răi și de temut...”

Gheorghe CERNEA,
profesor universitar de istorie:

1. Anul 2008 a fost pentru mine un an de succes în ceea ce privește cercetările științifice. Am publicat peste 20 de articole literare, de asemenea am finisat două lucrări: „Istoria satului Fântâna Albă” și monografia „Pagini din istoria românilor”.

În legătură cu sărbătorirea a 90 de ani de la Marea Unire din 1918 am participat la mai multe conferințe științifice, întâlniri cu studenții și elevii din școlile Republicii Moldova, în timpul cărora am adus noi documente despre formarea României Mari în 1918.

2. De la anul 2009 așteptăm o biruin-

ță decisivă a forțelor de dreapta în Parlamentul Republicii Moldova. Guvernarea comunistă trebuie să fie demolată. În acest an voi participa activ la elaborarea unei noi lucrări: „Cultura Moldovei în secolele XIV–XVIII”.

Arcadie SUCEVEANU:

De anul 2008 mă despart cu sentimentul că timpul își accelerează tot mai accentuat ritmul, încât nu știu dacă voi mai reuși vreodată să-mi duc la capăt proiectele... Oricum, în acest an mi-au apărut două cărți, prin care încerc să mă mențin „în formă” scriitoricească: „Arca dies”, o antologie de autor, apărută la Editura Cartea Moldovei, și o carte de cântece pe versurile mele, realizată împreună cu poeta și compozitoarea Ada Zaporojanu, „Vocale-portocale”, tipărită la Editura Pontos, carte care se bucură de un real succes în școli și grădinițe. Da, recent mi-au apărut încă două cărți destinate celor mici, în cadrul unui program susținut de UNICEF: „Delia merge la școală” – o carte de format mare, uriaș, pentru micuții din grădinițe care abia învață să citească, și povestirea „Acasă” (în colaborare cu Valentina Lungu), ambele distribuite gratuit în toate școlile și grădinițele din R. Moldova.

De la anul care începe aștept mai multă sănătate și forță de muncă și o ghiulea de plumb care să mă țină cât mai mult „pripornit” la masa de scris... Mă rog, de asemenea, ca recesiunea economică, ce a afectat economia atâtor țări, să se țină cât mai departe de noi. Doamne-ajută!

Aurelian SILVESTRU:

Răspântia dintre anul care pleacă și anul care vine este, de fapt, o certă intință dintre regret și așteptare.

Regreți zilele ce se desprind din viața ta și nu lasă în urmă nici o amintire. Vii din trecut cu o mulțime de cioburi ale speranțelor ce s-au spart de stânca dură a realității. Nu poți scăpa de ele peste noapte. Le duci cu tine mai departe, iar ele te rănesc, te afectează și, dacă nu ești atent, te fac dependent de cicatricele pe care vrei să le doșești de ochii lumii. Devii străin în propriul tău suflet, iar bestia pe care o crești în umbra faptelor – conștiința – începe să te roadă, să te devoreze. Auzi în plină noapte cum trosnesc între fălcile ei măduarele personalității tale și sperii că mâine va fi altfel, va fi bine...

Aștepti... Mori așteptând.

Gheorghe Bălci:

Cu gândul la alegeri și la faptul că opoziția nu se mai unește, vă răspund printr-un singur catren:

**S-a dus un an cam greu și spun,
Chiar dacă nu vă prea convine,
Că poate-a fost cu mult mai bun
Decât acela care vine!...**

Vasile ȘOIMARU:

1. Anul ce s-a scurs m-a făcut „cel mai norocos dintre pământeni”... După cinci ani și 100 mii de kilometri de drumuri prin românimea sedentară a Europei, cu ajutorul a 20 de sponsori-români basarabeni am reușit să tipăresc albumul „Românii din jurul României în imagini”, care mi-a prilejuit 33 de prezentări (în cadrul unor simpozioane, conferințe, colocvii, emisiuni radio și TV etc.) și 33 de recenzii, una mai favorabilă decât alta, și...doar o clipă de jenă și rușine la prezentarea de la Alba Iulia pe 2 decembrie când mi-a închis ermetic gura cel mai guraliv dintre scriitorii basarabeni...

2. Și în anul care vine aș putea rămâne la fel de fericit dacă în primăvară electoralul nostru drag și înțelept m-ar elibera de „eliberatorii” comuniști - cei mai mari capitaliști, care de 65 de ani de la „eliberare” nu-și mai aduc aminte să revină la casa mamiilor lor de unde au ieșit (dacă nu vor să se facă patrioți ai acestui pământ)... Acest an îmi va putea aduce și un car de amar dacă cei din „opoziția constructivă”, democratică și națională” vor face coadă la Conacul, treuca și cognacul de la Condiția

pentru noi majorități hapsane de guvernare a „țărișoarei noastre de succes”

Mihai MORARAȘ

ZIMBRUL FIINȚĂRII NOASTRE

Am citit cândva că timpul – această invizibilă, dar atât de sensibilă și palpitantă dimensiune a Universului, cel fără de început și fără de sfârșit, pe care ființa umană o percepe chiar din prima clipă a venirii sale pe pământ, se identifică cu un fluviu nescecat din care omul – creațiunea perfectă a acestui Univers – își pescuiește clipele.

Căci, cu adevărat, clipa este și ea o măsură a timpului. Depinde numai cum o raportezi la propria-ți existență. Zicea înțeleptul și profundul cugetător Mircea Eliade: „Însăși existența omului nu e decât un lung și tragic șir de încercări de a da un sens acestei existențe”. Și aici s-ar impune firescul și mereu actualul semn interrogativ: ce sens ar avea astăzi efortul omului de creație din Basarabia în condițiile unei subjugări feroce a spiritului național, a adevărului și demnității naționale de către o guvernare absolut străină de idealurile și aspirațiile noastre? Să ne mai întrebăm la acest fine de an: când oare ni se va aprinde un fascicul de lumină la celălalt capăt de tunel, pentru a ne pătrunde de speranța că am putea ajunge la el?

Vom avea oare șansa ca măcar în Anul Taurului să putem străbate acest tunel? Cine știe? Poate Creatorul a rânduit astfel lucrurile încât 2009 să însemne pentru noi, românii basarabeni și nord-bucovinieni, o mică traiectorie pe cerul speranțelor, încă nespulberate, ca să putem desluși urmele Zimbrului ființării noastre, urme care ne-ar readuce la starea de început când ne-am redescoperi pe noi înșine...

La mulți ani!

Gheorghe COLȚUN,
doctor habilitat în filologie:

În primul rând, mă despart cu sentimente de satisfacție deplină pentru realizările obținute: am publicat trei cărți (una de sintaxă și două de poezie);

am devenit a șasea oară bunel;

„Fereastră timpului” s-a deschis pentru mine înspre Europa: am devenit profesor la Universitatea „Hyperion” din București.

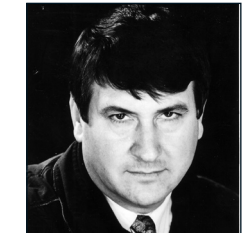
În al doilea rând, mă urmăresc sentimente ce-mi provoacă mari nedumeriri și dureri: cum pot oamenii, care ți-au fost colegi o viață, să te scoată brutal din viața și activitatea Universității de Stat din Moldova, de care mă leagă 38 de ani.

Ce așteptați de la anul 2009?

În primul rând, aș dori ca Forul Democrat al Românilor din Moldova să devină un important Partid politic, unicul capabil să-i detronizeze pe comuniști.

În al doilea rând, aș vrea ca toți oamenii de bună-credință din Republica Moldova să devină și ei cetățeni ai Uniunii Europene, or aceasta ar fi pentru mine cea mai mare bucurie și realizare.

Boris DRUȚĂ:

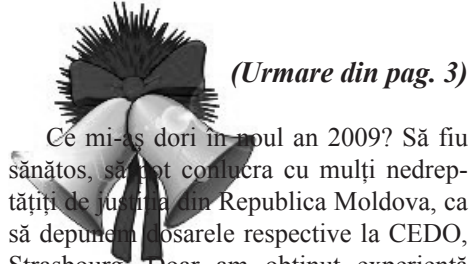
2008 a fost poate unul dintre cei mai grei și mai complicați ani ai vieții mele.

De trei ori am stat în spital. Am suportat o interven-

ție chirurgicală complicată la coloana vertebrală. Apoi o depresie din motiv că am pierdut recuperabil un om drag și scump.

Cu toate acestea, la finele anului 2008 am avut două bucurii remarcabile, neașteptate. **La Padova, în Italia, mi-a apărut un volum de proză (de circa 600 de pagini: un roman, poezie, arabescuri, publicistică, lucrări muzicale etc., care poartă titlul „Păsări uitate în zbor”**. Cititorii pot lua cunoștință de volumul respectiv la Biblioteca din Chișinău. Un alt succes remarcabil am avut și pe plan profesional. **În calitate de avocat**, am câștigat un dosar arhicomplicat la Curtea Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului (CEDO), de la Strasbourg „Năvoločai v Moldova” (nr. 25236/02).

(Continuare în pag. 4)

(Urmare din pag. 3)

Ce mi-aș dori în anul 2009? Să fiu sănătos, să pot continua cu mulți nedreptățiți de război din Republica Moldova, ca să depun în dosarele respective la CEDO, Strasbourg. Doar am obținut experiență și cunosc procedura de sesizare a acestei prestigioase Curți. Doresc să termin un roman, la care lucrez de vreo 7 ani. Aș dori să se găsească un om al lui Dumnezeu, de bună-credință, care m-ar ajuta să am și eu în sfârșit la Chișinău un apartament al meu, cât de micuț. Din 1997 tot stau în gazdă.

Mihai PATRAȘ,
prof. univ. dr., Laureat al Premiului de Stat și al Premiului AȘM:

2008! Am toate motivele să consider că 2008 a fost un an cu rezultate bune. Doi discipoli de-ai mei au susținut teza de doctor în economie. Împreună cu fiica mea Corina am reușit să reeditez la „ARC” și „Gunivas” „Dicționarul economic și financiar-bancar englez-român”, cea mai cuprinzătoare lucrare de acest fel din lume. Prima ediție a fost înalt apreciată de opinia publică și forurile științifice, lucrarea obținând două premii academice în Republica Moldova și România. Fiica mea a primit confirmarea titlului științific pentru teza de doctorat susținută la Universitatea din Trieste (Italia) etc.

Dar au fost și lucruri neduse până la capăt, pe care sper să le finalizez în 2009.

Concomitent însă, sunt moral nesatisfăcut de acel ultim loc pe care îl ocupă R. Moldova în ierarhia economică europeană, precum și de faptul că în timp ce europenii soluționează probleme ale prezentului și/sau ale viitorului, noi tot discutăm pe parcursul ultimelor două decenii despre una și aceeași, repetăm una și aceeași, „călcăm pe aceeași greblă”, nu știu a căta oară.

20092. În cel de-al nouălea an al secolului XXI sper ca în R. Moldova să se nască ceva nou. Aș dori o mai mare capacitate de coagulare a tuturor celor care se consideră intelectuali, responsabili de prezentul și viitorul acestei părți de pământ românească, căreia comunismul i-a fost impropriu. Aștept mai puține vorbe și mai multe rezultate la toate nivelurile. Dacă e să discutăm, atunci despre alte probleme, neabordate anterior. Doresc cât mai mulți oameni serioși, responsabili, capabili, patrioți în conducerea care se va instaura în prima parte a anului care vine.

Dorsec ca noua conducere să reușească să integreze economia și teritoriul RM, pentru a depăși criza care ne urmărește de două decenii; să restabilim cel

puțin nivelul economic atins în 1989.

Fiecărui cititor al săptămânalului LA, fiecărui patriot – îi doresc multă sănătate și mari împliniri.

La mulți ani!

Ion IOVCEV,
directorul Liceului Teoretic „Lucian Blaga” din Tiraspol:

De 2008 mă despart oarecum cu nostalgia, a mai trecut un an din viața mea. Dar nimic nu trece fără urme.

Mă bucură faptul că prin munca noastră modestă am obținut anumite succese, în această oază de latinitate am izbutit să menținem și să statornicim școala în cauză, nu ne-am lăsat intimidată de propaganda și de acțiunile subversive ale separatiștilor și am demonstrat că unitatea națională poate învinge numai prin eforturi comune.

Elevisi noștri au participat în repetate rânduri la diverse concursuri, olimpiade, festivaluri și competiții sportive republicane și internaționale și au obținut rezultate frumoase.

În anul de studii 2007-2008 absolvenții liceului au susținut cu succes bacalaureatul. Majoritatea au devenit studenți la cele mai prestigioase instituții de învățământ superior din R. Moldova și România.

Tot în anul 2008 am obținut gradul I didactic la disciplina fizică, iar la finele acestuia, Liceul Teoretic „Lucian Blaga” a fost acreditat.

2008 a fost anul în care am sărbătorit cea de-a 90-a aniversare a Marii Uniri.

Pe 1 Decembrie, în această zi mare, am primit în dar din partea Departamentului pentru Relațiile cu Românii de Pretutindeni un microbuz în valoare de 30 000 de euro, de care avem mare nevoie pentru transportarea elevilor din diferite colțuri ale orașului, precum din satele din vecinătate.

Totodată, îmi pare rău că activăm încă în condiții destul de dificile, simțim în raioanele de est ale R. Moldova, unde cele mai elementare drepturi ale Omului sînt călcate în picioare.

Îmi pare rău că simțem izolați prin sîrma ghimpată de frații noștri, de Țară. Am rămas în afara granițelor Europei Unite.

2008 a fost un an plin de speranțe împlinite, dar și, multe, neîmplinite.

Aștept de la noul an, 2009, mari schimbări spre bine. Este un an de cotitură.

Pe lângă funcția de director al Liceului Teoretic „Lucian Blaga” din Tiraspol, sînt implicat activ și în politică, în calitate de membru al Consiliului de Administrație al Comitetului Helsinki pentru Drepturile Omului.

De ce ar trebui ca școala să se afle în afara politicii? Viitorul doar aparține copiilor, tinerei generații... Soarta copiilor noștri nu trebuie s-o hotărască cei care au rămas cu gîndirea lor în anii '70 ai veacului trecut.

Dorsec deci o schimbare, un Parlament care ne va aduce acolo unde ne aflăm geografic – acasă, în Țară, în Europa.

Dorsec ca anul 2009 să aducă pentru întreaga populație din R. Moldova, inclusiv pentru cei din sîfîng Nistrului, multă, multă fericire, sănătate și belșug în toate.

Privesc la anul care a trecut cu spiritul unui om înțelept, și la anul care se înnoiește – cu ochi limpezi de copil, plini de credință și basm.

Sărbători fericite alături de cei dragi!

La mulți ani!

Vladimir BEȘLEAGĂ:

.....2008?...8! 2009?!

1859...1918...1989...9...

9...9...2009!!!!

Larisa TUREA:

1. 2008 a fost complex, cu bucurii, dar și tristeți, neîmpliniri și decepții. Cea mai mare durere, iremediabilă, e cauzată de pierderea sufletelor gemene, din același leat – ceva din ființa-ne intimă se desprinde în ceasul ultimei despărțiri, nu va mai fi nicicînd ca odinioară, laolaltă cu dragi prieteni: Costea Pârțac, Gheorghe Ciobanu, Sabina Bulat-Chiriță... Ce trist că țărișoara nu-i mai încap pe cei mai buni și mai cumsecade, îi impune să aleagă drumul pribegiei pentru ca să moară, la propriu, de dor și de inimă rea...

Bucuriile domestice au tîns să echilibreze cupîna anului bisect: cea mai de preț, caldă și dulce, e a nepoțelor, Cristina și Iacob: ne descreșcă frunțile, ne fac să depășim stresul permanent la nivel social.

Apoi, întîlnirile cu oameni deosebiți, emoțiile spectacolelor de teatru, ale festivalurilor la care am participat, împărțindu-le cititorilor – Bienaia Teatrului *Eugene Ionesco*, foarte policromă în 2008; nominalizarea lui Petru Vutcăru la Premiul Europa pentru Teatru, grație eforturilor Secției Naționale Moldova a AICT-IATC; Festivalul Internațional de Film de la Cannes; Festivalul Malta în Polonia; Festivalul Shakespeare la Craiova și Festivalul Național de Teatru de la București, unde s-a lansat volumul „*Dramaturgi basarabeni de azi*”, apărut la Fundația Culturală „Camil Petrescu”, ca supliment al revistei „Teatrul azi”.

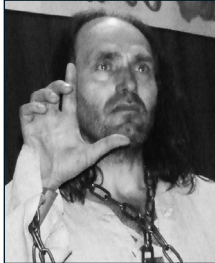
Aparat, la editura bucureșteană „Curtea Veche”, „Cartea Foametei”, o pagină tragică din istoria noastră modernă, un trecut pe care trebuie să ni-l asumăm pentru a ne trata de iluzii, definitiv. Institutul Polonez de la București mi-a decernat Premiul I la Concursul de cultură și civilizație poloneză, pentru eseu „Surășul luzi Bruno Schulz”.

2. Aștept și le doresc cititorilor „LA” noroc și sănătate, împliniri și bucurii. Și mai aștept ca societatea noastră să se înțeleptească și să se solidarizeze în numele unui ideal. Să ne decidem noi înșine desti-

nul, să nu-l lăsăm pe mîna oricui. Ce ar fi ca pentru început să facem front comun, bunăoară, contra bătărăniei înscăunată în funcții publice, a prostiei puse în capul mesei? Ca în anul ce vine să nu mai fim traficați și brutalizați moșcește, pe diverse paliere ale spațiului public, de cei ce-și asigură existența din banii noștri - nu uit chipul mohorât, ceafa nespălată a unui funcționar plin de sine, un oarecare Roman Rusu, erijându-se în procuror atoputernic, cînd m-am prezentat conștiințioasă, convocată la Inspectoratul Fiscal al sectorului Centru chiar în Ziua Hramului orașului: m-a ținut sub ușa, apoi mi-a căutat nod în papură vreo 20 de minute, mi-a ținut morală pentru 24 lei restanță la plata impozitelor, cam asta fiind atitudinea pretutindeni unde ai de-a face cu birocrăția. Pentru cultivarea funcționarilor de la nivel inferior, scriitorii și artiștii ar putea oferi, pe gratis, lecții despre bunele maniere. Nu știu de se va întîmpla în 2009 asemenea minune, s-ar putea să avem mult de așteptat pînă ca societatea noastră să se civilizeze, să se europenizeze, funcționînd normal: școlile să fie pentru binele elevilor, spitalele pentru pacienți, troleibuzele pentru călători, iar funcționarii publici să se simtă cu adevărat în serviciul contribuabilului...

Deocamdată, să ne fie casa plină de lumina întrupării lui Iisus, să avem cu toți parte de dragoste, liniște și împăcare – de la scriitorul polonez Bruno Schulz citire: „precum creșea din Bethlehem, căminul omenească devine simbul, nucleul în jurul căruia spațiul se comprimă, se densifică prin prezența tuturor demonilor și tuturor spiritelor, din cele înalte sau cele mai joase sfere”. Căminul să vă fie vegheat doar de spirite înalte și generoase!

Vasile BUTNARU,
actor:

Mă despart de anul 2008 cu o mare durere în suflet...

El putea fi hotărât pentru toți românii basarabeni...

Am lucrat din greu împreună cu Nicolae Dabija la spectacolul nostru „Basarabia martiră”, care și-a îndeplinit misiunea atât în Basarabia, cât și în Țară! Trezirea conștiinței naționale a neamului românesc din Basarabia, Nordul Bucovinei și Ținutului Herța – iată scopul acestui spectacol.

În anul 2009 lupta pentru libertatea și revenirea Acasă, la sânul Patriei-Mamă România, va continua. Basarabie, scoală și deprindete cu mersul înainte!

Așa ca VICTORIA mult așteptată să te găsească în picioare!

Vitalie PASTUH-CUBOLTEANU:

1. Din anul 2008 menționez sentimentul satisfacției legate de editarea piesei mele „România atacată” de la aprecierile favorabile făcute de către cititori; N.Dabija sugera că ar trebui să fie jucată pe stadioane. Și satisfacția găsirii explicației românești a toponimic-

lui Reni... Sentimentul de curiozitate cînd liderii statelor occidentale izbite de criza mondială au recunoscut că actualul sistem capitalist este defectuos și trebuie regăndit (iar naivii de aici îl credeau model ideal, ce urmează să fie copiat școlărește, indiscutabil). Sentimentul de profundă îngrijorare în fața consecințelor crizei mondiale pentru Moldova de Est. Recesiunea economică occidentală și rusească îi mîna în șomaj-acasă pe imigranții noștri, pe umeri cărora stă hotărât minimul de supra-viețuire al Republicii Moldova.

2. Anul 2009 îl întîmpin cu speranța că ne vom menține pe linia de plutire. Certitudinea că voi scoate de sub tipar o nouă culegere de eseuri – „Lumină în vid”. Neîncrederea în capacitatea de coagulare eficientă a opoziției. Sentimentul de perplexitate „Și eu cu cine votez?!”...Încrederea că guvernanții vor mistifica, vor potlogări – numai ca să câștige alegerile. Bănuiala că pentru montarea tragediei istorice naționale „România atacată” nu voi găsi aici nici un teatru (poate să mă adresez în Rusia?). Am o curiozitate nerăbdătoare referitoare la proiectul acelei formațiuni economico-sociale pe care o vor propune gînditorii apusenii, în locul actualului capitalism aducător de instabilitate depimantă, inechitate și cutremure mondiale. Alt sentiment de curiozitate - dacă vor fi în stare gînditorii sociali din părțile noastre să inițieze studii, proiecte concrete și dezbateri pe tema proiectului de societate, care ar fi mai echitabilă, mai eficientă, mai rezistentă la provocările secolului și la atacurile tâlharilor localnici și de peste hotare.

Claudia PARTOLE:

Mă părește și pe mine un an plin de frămîntări și așteptare! Ar fi păcat să-l fixez în memorie la trecut ca pe un simplu an-trecător. Mi-a adus în plan personal și mari bucurii, deși mi-a umplut desaga, chiar la plecare, cu alte multe griji, și mai împovărătoare. Dar și astea vor trece (dar cum vor trece?)!

Nu pot să nu-mi strecor gîndul iscoditor în oglinda-reverber a viitorului. "Ce va fi?"...

Știu, ne vine un an în care (a căta oară!?) vom fi testați la proba de reabilitare a demnității în fața Conștiinței proprii, dar și a celei de Neam. Cum ne vom prezenta? Oare iarăși, urmînd o cauză diabolică și pe acei care ne-au dus părinții, rudele în Siberia, urmîndu-i?

Pe farișei care, după ce-au închis bisericile (Dumnezeu retrăgîndu-se în sufletele care L-au dorit!), acum se plimbă prin altare cu mască de apostoli pe chip și în cuvinte... Să credem în minuni ne-a mai rămas!?

Doina DABIJA:

Anul 2008 a fost pentru mine un an bun, plin de soare și liniște sufletească. Sunt convinsă că nu-l voi uita niciodată, pentru că a fost primul an din viața copilului meu în care a

început să înțeleagă foarte multe lucruri, a fost primul lui Crăciun cînd l-a întîlnit pe Moș Crăciun, cînd m-a ajutat să împodobească bradul. În anul trecut a fost prea mic ca să înțeleagă farmecul sărbătorilor.

A fost un an plin de bucurii, dar și de griji, așa cum e în viața fiecărui om, cu sușurile și coborășurile lui. Am colecționat multe amintiri frumoase pe care cu siguranță le voi păstra mult timp în suflet.

Mă bucur ca am reușit, cu ajutorul editorului Constantin Marafet, să mai scot la lumină o carte de poeme, intitulată „Țăcerea din felinar”, apărută la Rămnicul Sărat.

Sper ca noul an să fie mai bun ca acesta care s-a încheiat, și să-i am alături, sănătoși, pe aceiași oameni dragi.

Îmi doresc ca 2009 să-mi aducă sănătate, atât mie, cât și familiei mele, liniște, înțelegere, clipe de fericire. Să fim mai buni în noul an. Mi-aș dori să văd oamenii tot atât de buni, darnici, amabili, îngăduitori și-n restul anului, nu doar în sărbători.

Să lăsăm superficialitatea și răutatea în anul acesta și să pășim în noul an cu suflete deschise. Să reușim să ne bucurăm de bucuria altora, și să ne pese de semenii noștri, lucru care ne-ar face mai umani și, cu siguranță, mai fericiti.

Vă doresc tuturor un an plin de realizări, succese și sărbători fericite!

Ion FIODOROV:

Anul 2008 a fost pentru mine un an încărcat de emoții. S-au împlinit 90 de ani de la Marea Unire. Cei care au votat Unirea sunt sfințici de peste veacuri ai lui Ștefan cel Mare, Eroii și Luceferii națiunii. Să ștergem, deci, praful de pe amintirile despre ei. Am participat la întîlniri cu patrioți din Bălți, Orhei, Orheiul Vechi, Chișinău, Cahul, inclusiv la baștina haiducilor din satul Costești. Marea Unire a salvat Basarabia de războiul civil din Rusia, dezlăntuit de bolșevici. Bandle bolșevice ale lui G. Kotovski se aflau la frontierele Basarabiei. Lozinca lor ideologică era: (Bei jidov, spasai Rossiiu!) (“Nimicîți evreii, salvați Rusia!”). Evreii aveau și ei câte un mic business. Azi istoria se repetă. Armata lui Putin din Transnistria așteaptă semnalul, că lozinca e pregătită. Cine să ne salveze?

În 2008 am avut și procese judiciare cu “unionistul” I.B. A pierdut procesul. S-a ales cu o amendă de o mie de lei. Am auzit că pe stîncile Sorociei a apărut o lumânare. Cred că nu-i pentru întreaga Moldova, dar pentru armata rusă pe cînd ținea calea spre Constantinopol. Pe acel loc a trecut ea. La ziua vinului era mai puțină lume. Nu mai are cine bea. La 27 decembrie în Palatul Republicii s-a strecurat “șpionul” M.C. să lingă farfuriile și pantalonii generalului în caz de cineva întîmplător scuipa pe ei. Aștept ca în anul 2009 să se schimbe puterea. Noua guvernare, dacă-i va ajunge curaj să declare R. Moldova cel de-al doilea stat românesc.

Mă îndoiesc că vom trăi mai bine. Ar fi bine ca Dumnezeu să ocrotească pe cei ce muncesc.

Mulțumesc “L.A.” pentru onoarea ce mi-a acordat-o.

O DINASTIE DE INTELECTUALI – Familia GRAMA

La **Biblioteca Publică „Ovidius”**, la 12 noiembrie curent, a avut loc o serată de lansare a volumelor **O familie de intelectuali basarabeni**, alcătuitor **Ion Madan** (Ed. *Grafema Libris*, Chișinău, 2008) și **Curcubeul viselor de Steliana Grama** (Ed. *Pontos*, Chișinău, 2008), organizată de Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu” și Biblioteca Publică „Ovidius”, în colaborare cu Institutul de Istorie, Stat și Drept al Academiei de Științe a Moldovei.

Elena Butucel, directorul BP „Ovidius”, a spus în deschidere: „Astăzi, în prezența mai multor scriitori, profesori, liceeni, studenți, sărbătorim două evenimente importante: omagierea conferențiarului cercetător dr. **Dumitru C. Grama** la 65 de ani și lansarea celor două noi volume.

Ana Ghilăș, dr. în filologie, USM, pe post de moderator, a anunțat că la început se va vorbi despre „sufletul rămas pur, înțeles și neînțeles al Steliane Grama, despre lumea plină de imagini cromatice a poetei

din volumul „Curcubeul viselor”, ce include poezii inedite pentru copii, despre datoria de părinți. Îndemnându-i pe cei prezenți „să păstrăm totdeauna copilul din noi”, a dat cuvântul unor liceeni și studenți ai Facultății de Drept de la ULIM, care au susținut un recital de poezie din creația poetei Steliana Grama: **Daniela Nistor** (Liceul „Gheorghe Asachi”), **Dana Ciobanu** (Liceul „Spiru Haret”), **Mihaela Barcaru** (Gimnaziul Nr. 53), **Bianca Terguță** (Liceul „Mircea Eliade”), **Iulian Botnaru** (ULIM), **Mariana Croitoru** (Liceul „Mihai Viteazul”), **Ana Popescu** (Liceul „George Meniuc”) și **Mariana Ghilăș** (ULIM).

Marcela Mardare, directorul Editurii *Pontos*, a observat: “Ne-a adunat astăzi aici și Steliana Grama, prin curcubeul viselor sale, prin cuvântul inspirat. A scris, în perioade diferite și diferite ca tematică, cele mai frumoase rondeluri de dragoste - tineretul mai are a o cunoaște. A trăit puțin, dar a trăit mult, căci ne-a lăsat moștenire multe cărți frumoase, profunde, scrise cu sufletul, după care s-au educat și se vor educa multe generații. Era un suflet foarte sensibil: în octombrie 1989 scrie o poezie dedicată poetului Dumitru Matcovschi, care se afla la spital, în grea suferință”.

Tudor Palladi a destăinuit că este foarte greu să treci peste umbra proprie, dar că Steliana Grama este o poezie inconfundabilă: „În eseuri, piese, poezie a fost o fire sorină, care, deși se temea să-și citească rondelurile, oferea o întreagă filosofie în fiecare dintre ele. Poezia din această carte ne reprezintă 3 sau chiar 5 Steliane Grama: este un copil care dialoga cu copilul din sine. Poeta și-a construit un univers propriu, este cu adevărat ea însăși numai în rondeluri - o mare artistă; la noi se scriu mai rar: ne-a dat un model Macedonski. Volumele *Pubela din Calea Lactee* și *Surogat de iluzii*, deși par a include poeme de dragoste, polemizează parcă deschiș, dar foarte ascuns, cu întregul univers. Adânc, profund este și volumul „Curcubeul

viselor”, poeta era cutezătoare, dominată de o modestie aleasă, nu se pleca în fața gîndurilor, alegea cuvintele după stare. În familie s-a bucurat de o onoare deosebită, are mai multe versuri dedicate părinților. Fiind un copil al soarelui, se bucura de succesele altora, n-a vorbit de rău pe nimeni, era plină de bunătațe chiar și față de răuvoitorii. A lucrat mult și profund, părinții mai au de lucru: e greu de pătruns pînă la capăt în creația ei. Deși noi trăim în alte dimensiuni, sunt sigur că Steliana ne aude”. **Sandu Arisfin Cupeca** a evocat că poeta era de o emotivitate lăuntrică neobișnuită, zâmbea mereu și a recitat câteva poezii din creația Steliane.

Galina Furdul a urmărit cum a evoluat energetica cuvîntului în creația Steliane Grama, care a venit în literatură cu un arsenal concret de vizion și de experiențe: “Poeta a venit pe o rază de lumină, pe o rază de curcubeu - vorbește cu lumina din propriul vers, este unul dintre reprezentanții notorii ai luminii, ne-a lăsat pentru îngîndurare înțelepciunea pe care o vom mai pătrunde”. **Olga Startun**, profesoara la Liceul „Mihai Viteazul”, care, în timpul bolii, a instruit-o la domiciliu, a rememorat că în cl. a 5-a S. Grama citea *Istoria ieroglică*, era un copil-minune și avea multe lecturi la vîrsta respectivă: „Bunul Dumnezeu ne-a dat totul, dar m-a mirat maturitatea gîndirii ei. Se bucura mult cînd publicata materialele în *Literatura și Artă*. Regret că n-am reușit să organizăm o întîlnire cu ea la liceul ei, părinții însă au fost receptivi, veneau des la școală”. Prima parte a acestei minunate serate s-a încheiat frumos cu cîntece pe versurile Steliane Grama, interpretate la chitară de cantautoarea **Margareta Sărbu**.

* * * **Elena Butucel** a anunțat lansarea celei de-a doua cărți, tripticul biobiografic **O familie de intelectuali basarabeni: Claudia Slutu-Grama, Dumitru C. Grama și Steliana Grama**, care aparține regretatului profesor dr. **Ion Madan**, în prezența soției și fiicei

acestuia (ediția a fost îngrijită de Lidia Kulikovski, dr., conf. univ.). „Ne-a lăsat la jumătate de drum, am muncit bibliotecarele noastre: Margareta Ciobotaru, Liuba Ciobanu, Viorica Moraru. La baza lucrării a stat arhiva familiei Grama. Mă impresionează părinții Steliane Grama, acești oameni care țin la cultura Basarabiei. Acest volum este rodul unui parteneriat sănătos, acest tip de lucrare, prezentarea completă a unei dinastii de intelectuali chișinăuieni, a fetei realizate pentru prima oară la noi” - a menționat E.Butucel.

Ion Spac a constatat: „Mulți oameni de știință fac parte din școala prof. Ion Madan, care, pe lângă multe bibliografii, monografii și studii publicate, a observat și această familie de intelectuali. Sper că va înveșnici atât familia Grama, cât și pe sine. Este o lucrare binevenită, cei care vor dori să facă un studiu despre familia Grama, vor găsi toată informația de care vor avea nevoie. Cunosce de mult această dinastie, pe Steliana, care a fost o fire blîndă, binevoitoare, într-adevăr mereu zămbitoare. Munca dnei Claudia a fost observată și apreciată de conducerea bibliotecii, a țării. Steliana a crescut într-o familie de creatori, înconjurată de volumele lui Cantemir, Alecsandri, Eminescu și nu-i de mirare că a devenit o mare poetă”.

Raisa Vasilache, vicedirectorul Bibliotecii Științifice Centrale a AȘM, a specificat: “Cunosc și apreciez de mult cuplul Grama, care sunt lucrători ai AȘ; noi ar fi trebuit să facem biobiografia, dar Ion Madan, care a fost un foarte bun specialist și un profesor dotat la ale cărui prelegeri ne duceam ca la o sărbătoare, ne-a luat-o pe dinainte. Bunul Dumnezeu a știut pe cine să-i aleagă de părinți pentru Steliana Grama, care pentru mine e vie mereu. Pe Steliana a preocupat-o și a durut-o întotdeauna durerea altora. Acum s-a urcat printre stele și de acolo va lumina multe-multe generații”.

Boris Drută a destăinuit că a întîlnit-o de mai multe ori pe Steliana la US, a scris și a publicat un eseu la revista *Literatura și*

arta despre volumul „Rezervația de meteorii”, care l-a impresionat în mod deosebit. „A fost adeptă unei filosofii îndreptate spre Univers. Opera Steliane Grama este un tezaur, multe generații se vor întoarce la creația ei” - a mai spus prozatorul.

Dr. hab., prof. univ. **Ion Guceac** a adresat sărbătoritorului, doctorului în drept, conferențiar cercetător Dumitru C. Grama (autor a 145 de lucrări științifice, inclusiv șapte monografii și trei suporturi de curs, participant la conferințe și simpozioane științifice naționale și internaționale), cu prilejul împlinirii venerabilei vîrste de 65 de ani, un mesaj din partea conducerei Academiei de Științe.

Dr. **Larisa Ungureanu** a dezvăluit că Steliana Grama era o ființă deosebită, o tărănă care iubea cartea, „nu mă săturam să o ascult. Era o fire foarte sensibilă, multilateral dezvoltată, îi plăceau filmul, spectacolele, reprezentația generației ei cu multă demnitate la cenecluri”.

Alexei Potângă, dr. în drept, conf. univ., a spus: „Am studiat împreună cu Dumitru C. Grama, am lucrat la mai multe proiecte, la volumul *Edificarea statului de drept* în două volume. Făceam parte împreună dintr-o asociație studențească. Dumitru C. Grama și-a expus părerea asupra federalizării statului, a scris despre pericolul federalizării Moldovei, s-a sacrificat pentru știință. A luptat întotdeauna pentru o viziune corectă asupra lucrurilor, este un coleg onest și modest”.

Dr. hab., prof. univ. **Andrei Smochină** a mărturisit: „Îl cunosce de mult pe Dumitru C. Grama, suntem din același județ - s-a născut în comuna Râșcova, Orhei. Cuplul Grama este bogat, a acumulat multe cunoștințe. Putem conferența împreună, de multe ori îi provocăm pe studenți la discuție.

Dumitru C. Grama este așteptat întotdeauna de studenți”.

Claudia Slutu-Grama, care a vorbit despre insistența prof. Ion Madan, grație căruia a și apărut această biobiografie, a destăinuit că durerea pricinuită de dispariția

ficei sale – o scriitoare de valoare și un copil dulce, este dureros de imaginat; a spus că speră că să se difuzeze mai multe emisiuni radio și TV despre creația Steliane.

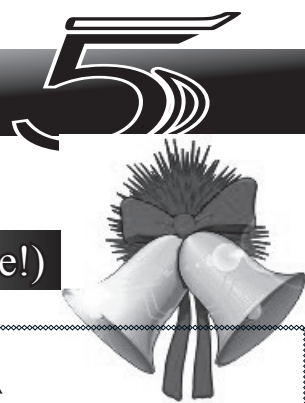
Dumitru C. Grama, multumind pentru cuvintele frumoase spuse despre Steliana, a descoperit că ceea ce a realizat poeta se datorează și multor scriitori: povestea acasă despre unele sfaturi și convorbiri cu unii scriitori. Distinsul om de știință a mai dezvoltat că în 2007 conceptul volumului a fost elaborat de prof. I. Madan, care a dorit să-l vadă editat, dar nu s-a reușit; a mulțumit și tuturor celor care au contribuit financiar la editarea volumului și celor prezenți, colegilor, studenților și ș.a.

Mesaje de felicitare au mai adresat: **Lilia Mărgineanu**, șefa Catedrei de drept privat de la ULIM, **Mariana Ghilăș**, studentă în anul III la Drept, ULIM, un grup de studenți de la ULIM din anul I.

Nina JOSU

Început. Cristina IORGA

Leo BUTNARU - 60 (pe 5 ianuarie!)

TELEGRAMĂ

Iubite coleg Leo Butnaru,

Momentul aniversar de la acest început de an este un fericit prilej de a Vă transmite urările noastre de bine și sănătate, întreaga noastră stimă și prețuire. Numele D-stră, devenit azi un reper al noului demers al literaturii basarabene, stă tipărit pe zeci de volume de poezie, proză, eseistică, interviuri, traduceri, cărți pentru copii, adevărind un talent polivalent, cultivat și prolific, antrenat în exercițiul zilnic al scrisului.

Vă dorim noi pagini inspirate și cât mai multe succese literare. La mulți ani!

CONSILIUL UNIUNII SCRITORILOR DIN MOLDOVA

ți ani, popor român!

Andrei TAMAZLĂCARU,
folclorist

Am fost și sunt mereu în starea de alergare după un cântec. Prin sate, hățișuri, râpi... Pe unde găsesc suflul și inima țăranelui înflorită într-un cântec. Țin să-l prind, să-l aflu, să-l descopăr. Și să-l zidesc în templul spiritual al poporului nostru. Dar nu l-am prins și nu l-am aflat încă. Iar drumu-i lung, omătu-i mare... Și calea tot mai mult se întroiește... Tristețea cea mare (dacă-s întreb de sentimentele legate de anul ce trece) este că atunci când alerg să prinzi ceva din zbor, noțiunea de timp se schimbă și te aduce în spații relative, să zicem. Rămân în starea de alergare. Să prind odată și odată acel cântec al vieții mele. Doar atunci voi putea spune că am făcut ceva... E cam tristă treaba asta cu cântecul și rostul vieții. E cam tristă, dar e un destin.

În rest – oboseli și plăceri de pe urma festivalurilor și concursurilor la care am participat, ca de fiecare dată, de la funcția de hamal – la cea de diplomat: Festivalul Internațional al Vedetelor de Operă și Balet „Vă invită Maria Bieșu”, Concursul Interpretilor de Cântec Folcloric „Tamara Ciobanu”, la care am descoperit o mare cântăreață – copila Alexandrina Bivol, pui de osoiancă, Sărbătoarea Tradițiilor Calendaristice de Iarnă „Aprindeți luminele”, ce se întâmplă anual în transmisiune directă de la Casa Radio. Și momentul-fulger: mi-a apărut culegerea de colinde „Astă seară-i Seara Mare”, volumaș ce sta băgat printre celelalte vveri ale mele, căci nici prin gând să-mi treacă să fac această carte! Un inger trimis de Dumnezeu a făcut minunea. Îi sunt recunoscător. Am făcut câteva descoperiri în domeniul omenescului, umanismului și al civilizației actuale... Sunt dezamăgit de *homo sapiens*, de civilizația năucă... Cui mai pasă de sentimentele anului ce aproape l-am trăit, când lumea a căpiat și iubirile sunt detronate??!

În anul care vine îmi doresc viteză în timp. Voi continua, cu voia Domnului, să caut, să prind și să descopăr cântecul – arma și scutul meu.

Ion CIORICI,
profesor de limba franceză la Liceul „Alexandru cel Bun”, Vărzărești, Nisporeni

Cu regret și în același timp cu o mare bucurie. Regret că atât de mult am târâgănat Mișcarea Acțiunii Europene. Eram de acum în Uniunea Europeană...

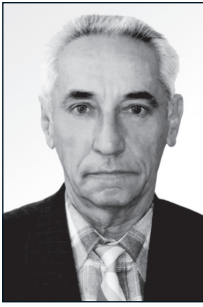
Dar mă bucură că anul 2009 va fi un an de mare cotitură. Vom învinge dacă vom fi uniți ca la Marea Sărbătoare de la Alba Iulia cu ocazia jubileului de 90 de ani de la Marea Unire cu Țara.

Aștept să facem o Horă a Unirii la Iași ori la Chișinău în Piața Marii Adunări Naționale, să întindem o Horă a Unirii la 27 Martie 2009!

Dumitru APETRI:

Diferite au fost sentimentele trăite în 2008. O bucurie deosebită în luna mai: a apărut pe lume un băiețel pe nume Mihăiță, care ne-a făcut, pe soția mea și pe mine, buniți pentru a doua oară. Tristețe, îngrijorare și amărăciune în august – inundățiile. Satisfacție morală acum, în decembrie – îmi apare cartea „Arta replasmării artistice” – rodul unor preocupări mai vechi și plăcute ale mele. M-a bucurat și cumnata, Eleonora Cercavski, care a obținut un premiu național pentru apărarea drepturilor copiilor.

Aștept mai multe: să se trezească electoratul nostru, atât cât a mai rămas, și să voteze în sfârșit cu capul, nu cu mâinile; să ne apere Domnul de calamități naturale și sociale; să se întoarcă dirijorii republicii cu fața spre popor, în primul rând spre țărani noștri necăjiți. Politicienilor le-

Să crezi nu înseamnă
Să fie adevărat,
Adevărul nu e fruct ce cade
Scuturat de vânt din pomul vieții.
Trăiește clipa cu încredere
În sine.
Puterile tale sunt totdeauna
Mai sigure.
Fii azi așa cum ești,
Tu, același de mâine.

TIMPUL E DE VINĂ

Se risipește vremea ca nisipul,
Vântul bate fără milă-n noi,
Ți-ai pierdut iubita, eu – iubitul,
Rătăcim ca doi strigoii.

Timpul este vina noastră,
Ne-a lăsat în urma lui,
Ca o pasăre sihastră,
A trecut ușor și nu-i.

SATUL MEU

Ce-i lumea fără tine?
Ostaș fără armură...

Este tot ce e mai scump,
Și sfântă ți-e aura.

Azi pustiit e drumul,
Izvorul parcă seacă...
Au, unde ți-s copiii?
De unde vin și pleacă?!

Răsună-n depărtări
Ecouri sfășiate,
Un inger, dintre nori,
Te roagă să-i fii frate...

UN GÂND

Se îngroapă sufletu-mi, iubite,
Sub pământul de cuvinte.
Trăim vișând aceleași vise!

Priviri străine, vorbe nezise.
Te cheamă iubirea de oriunde.
Ce mască grea te ascunde?

Tăcerea ta se strecoară ca o apă,
Suflul din cuvinte mi-l dezgroapă.
Ies tremurând de sub valuri de pământ.
Sunt femeia care s-a născut dintr-un gând.

Luminița DUMBRĂVEANU:

Aș putea spune că las peste umăr anul 2008 cu mare bucurie, pentru că a fost unul nefericit pentru mine, a fost un an plin de ghinioane, de pierderi și de mari dezamăgiri. În 2008 am început mai multe proiecte, dar care nu au avut finalitatea logică pe care mi-am dorit-o. În această perioadă de timp am pierdut-o pe sora mamei mele – nana Nina, ființă care ne-a fost, mie și fraților mei, ca a doua mamă, femeie vrednică pe care am iubit-o mult. Se vede că i-a fost tare dor de mama mea și a plecat după ea în lumea celor Drepti... Tot în acest an tata a suferit un ictus cerebral și stă înțuit la pat, cu acest prilej nefericit am putut să văd și să simt pe pielea proprie cât de lacom, răuvoitor și degradat moral au ajuns unii medici. Este clar că sfârșitul lumii e aproape, mai rău nu se poate! Cât privește capitolul „dezamăgiri”, mi-e și silă să-mi amintesc de oamenii pe care îi știam cândva de oameni întregi la minte, dar care, de drag de bani și de carieră, s-au vândut bolșevicilor, fie lucrând deschis pentru ei, fie din umbră, participând la proiecte bolșevice odioase numite „democrație”, menite să zăpăcească total electoratul și să deturneze definitiv cuceririle noastre din 1989.

În ciuda acestor experiențe amare, nu voi înceta niciodată să mulțumesc Domnului că mă ține sănătoasă și tare cu duhul. Sunt un om cu caracter, cu voință de fier și sunt sigură că în anul 2009 voi duce la bun sfârșit proiectele mele legate de cultură și mass-media, domenii apropiate suflului meu de scriitor și jurnalist. Se vede că anul 2008, precum se spune, nu a fost anul meu. Doresc mult succes colegilor mei, o spun cu toată dragostea și sinceritatea, or, numai împreună vom reuși să schimbăm în bine starea de spirit din R. Moldova. Astăzi, oamenii au nevoie de speranță și încredere în viitor, iar misiunea scriitorilor, a jurnaliștilor este tocmai cea de a modela suflete, caractere, mentalități. Culoarea Luminii să fie culoarea anului 2009!

În anul 2009 mi-am propus să editez cele două cărți pe care le am deja pregătite în manuscris. Amintesc că ultima mea carte de autor a apărut în 1999, voi reveni deci în actualitatea literară și publicistică după zece ani de căutări și frământări. Niciodată nu m-a interesat cantitatea, numărul cărților, care fac impresie bună în CV, ci calitatea lor. Sunt convinsă că voi reuși să lansez niște produse spirituale cu priză la cititori. Sper să mă avantajeze și anul - 2009, or, toate lucrurile mari, importante din viața mea s-au întâmplat într-un cerc de zece ani. Am fost întotdeauna o anticomunistă convinsă, la fel ca și părinții mei, țărani înstăriți, născuți în Regatul unit al României, iată de ce cea mai mare dorință în anul 2009 este să revenim la normal, să obținem libertatea firească unei societăți sănătoase, să ne ocupăm în liniște și pace fiecare de uneltele sale, adică să scăpăm de cenzura și incultura comunistă. Mai sper ca la alegerile generale din 2009 să am pentru cine vota, altfel spus, îmi doresc ca opoziția noastră să-și unifice forțele, în caz contrar, voi vota împotriva tuturor, la fel precum o va face multă lume. Aș recomanda clasei politice de opoziție din R. Moldova să se adune într-un cinematograf și să privească împreună filmul lui Sergiu Nicolaescu – „Oglinda”, așa încât să înțeleagă pentru totdeauna care este impactul lășității și al trădării oamenilor politici asupra cursului istoriei, asupra destinului a milioane de oameni. Închei cu cuvintele pe care le-am spus în gând în fața icoanei Mântuitorului la slujba de Crăciun din 25 decembrie 2008: „Nu părăsi, Doamne, poporul meu, ajută-l pe român să iasă din rățacirea de peste 60 de ani, ajută-mi poporul să iasă pentru totdeauna de sub influența nefastă a cominternismului, ideologie antiumană și anticeștină prin însăși esența sa! Luminează-ne, Doamne, Te rog, să ne faci mai buni, Te rog, să ne dai răbdare, minte și înțelepciune!”. La mul-

NINSOARE CU FLORI

Ninge ceru-n iarnă,
Cum ning anii peste
Copilăria mea.
Fulgii aleargă hăioși
Prin ogradă,
Pictând încă 20 de ierni
Ce le-am trăit împreună.
Anii mei albi
Au dat în floare iarna.

Zina Bivol,
născută la 12 februarie 1989 în satul Rezeni, raionul Ialoveni, studentă la Academia de Muzică, Teatr și Arte Plastice din Chișinău, Facultatea Regie de estradă, e o chemată a Poeziei. Ea trăiește prin vers, prin cuvânt, prin metaforă și imagine poetică. Totul la ea e firesc și neofortat: e ca și cum poezia vine spre tânăra autoare, cerându-se scrisă, gândită, rostită, transmisă și altora, sau ca și cum temele și subiectele o aleg pe debutantă, consăteanca marilor înaintași Ion Inuleț, Ion Pelivan și Elena Alistar. Cele oferite de Zina Bivol cititorului sunt alte mărturii ale viitorului poeziei basarabene care se naște azi.

Nicolae DABIJA

SĂ UIȚI

Să uiți nu înseamnă
Să nu-ți amintești.
Ca să uiți ai nevoie de timp.
Să iubești nu înseamnă
Să fii și fericită,
Fericită ești când
Ești iubită.

Andrei STRAMBEANU DISCURS

(pe care urma să-l rostesc pe data de 18 decembrie 2008, când Academia Română mi-a acordat Premiul „Ion Luca Caragiale” pentru dramaturgie și când, din cauza unei febre, nu m-am putut deplasa la București. La această ceremonie m-a înlocuit colegul meu, academicianul Grigore Vieru, care mi-a ridicat și premiul).

Doamnelor și domnilor academicieni, astăzi asistăm la o dublă premieră: eu, pentru prima dată în viață, rostesc un discurs în fața unui auditoriu atât de doct și select, iar dumneavoastră, tot pentru prima dată, probabil, accorțați Premiul Academiei unui scriitor a cărui operă nu ați cunoscut-o până acum. Cu permisiunea dumneavoastră, voi adăuga câteva cuvinte despre umila mea persoană. Dar, mai întâi, vă cer scuze dacă discursul meu, din cauza emoției, pe alocuri, nu va fi suficient de academic.

N-o să vă plictisesc cu biografia mea, nici cu istoria Basarabiei mele, pe care, cu siguranță, o cunoașteți. Prima mea piesă, „Țărani,” am scris-o și am jucat-o la școală încă pe când eram în cl. a IX-a. Drept recompensă, am primit de la mama două palme, de fapt două mângăieri, cu care ea vru să-l mintă pe un consătean, Dochim Bradu, care umbla să mă bată, fiindcă se recunosc în unul dintre eroii negativi din acel „spectacol”. Atunci mama îmi zise, plângând :

- Tu știi că ești ce am mai scump pe lume (tatăl meu, Nicolae Strâmbeanu, fusese împușcat de NKVD în 1948). Să nu mai scrii așa prostii! Că dacă, Doamne ferește, se întâmplă ceva cu tine, eu mă arunc în fântână cu capul în jos.

Firește, i-am promis că n-o să mai scriu „așa prostii” și... m-am apucat de

poezie și proză. Și în acest caz, recom-pensa a fost aceeași. Adevărat, nu de la mama, cu palma, ci de la oficialități, cu pumni mari ca cei ai lui Dochim Bradu.

Învățătorii din sat îi povesteau mamei că scrisul meu nu place autorităților și de aceea sunt criticat la radio și în presă. Mama suferea și mă ruga să las Chișinăul, să mă întorc acasă cu traiul. În 1963, pentru poezia *Contra-punct*, eram criticat prin toate organizațiile de partid din republică. Totul porni de la un articol tendențios, publicat în ziarul *Moldova Socialistă*, scris de un talentat poet și eseist care a uitat că este un apreciat discipol al lui Eugen Lovinescu. Apoi, prin 1965, se adăugă și critica pentru nuvela „*Gândacul de Colorado*”. Vă las pe dumneavoastră să citiți acea poezie „criminală”, dar vă redau laconic subiectul nuvelei, considerată *o periculoasă diversiune politică*.

Fapt autentic, apariția în URSS, prin 1950, a gândacului de Colorado, un cărăbuș roșu cu dungi negre, care amintea de „odiosul” steag american, era considerată o adevărată bombă biologică, aruncată peste *pașnicul nord sovietic*. Statul, speriat, plătea câte 500 de ruble pentru fiecare exemplar capturat. Asta se scria până și pe cutiile de chibrituri.

Nani, eroul din nuvela mea, țăran

practic, s-a orientat imediat: păi, dacă e un gândac atât de bănos, de ce să-l distrugem, mai bine să-l creștem, să-l înmulțim. Plecă să-l aducă tocmai din Belarus, țara cartofului, și unde el își făcu serviciul militar. Consătenii împrumutau de la el câte unu-doi gândaci, pentru a-și îmbrăca odraslele sau pentru a-și cumpăra un animal la gospodărie. Gândacii erau adevărații bani ai momentului.

Iar când acești dăunători ai cartofului se înmulțiseră peste măsură și statul nu mai vru să-i cumpere nici chiar pe copeici, bieții săteni, rămași fără bani și fără cartofi, de ciudă, dădură foc casei lui Nani, fostul binefăcător.

Speriat de critica care

mi se făcea pe la toate adunările ideologice, plenare, congrese, prin colhozuri, fabrici și uzine, am alergat acasă, în satul natal, Fântâna Albă, ca nu cumva mama să se arunce *cu capul în jos* în fântână. Mama, văzându-mă intrând în ogradă, se grăbi spre mine, cu brațele desfăcute și strigând în gura mare:

- N-are nimeni în sat un băiet ca al meu! Cât îi ziua de mare, radioul o ține una și bună: Andrei Strâmbeanu! Andrei Strâmbeanu!

Mamei începu să-i placă „slava” lui fiu-său.

Recunosc, mie de asemenea. Chiar îmi făcuser un titlu de glorie din faptul că toate cele 7 piese ale mele, scrise ulterior: *Minodora*, *Cățelușul zburător*, *Armăsarul cu dinți de aur*, *Consumatorul de onoruri*, *Oltea*, *Dictatorul*, *Înainte la crama!* obținuseră premii mari la Concursul Național (închis) de Dramaturgie al Ministerului Culturii, că șase dintre ele au fost și sunt jucate cu mare succes în teatrele din Basarabia, că ele nu plac nici comuniștilor, nici liderilor democrați. Aceștia din urmă îmi reproșează, de exemplu, că în piesa *Dictatorul* nu se vede lumina de la capătul tunelului, de parcă Agamiță Dandache a lui Caragiale sau *Firs* cel uitat pe scenă din *Livada de vișini* de Cehov sunt lumini de la capătul tunelului. Mă mândream cu faptul că sunt singurul scriitor din generația șaizecistă care nu are nici un titlu, nici o distincție de stat, că, în această privință, m-au întrecut până și scriitorii postmoderniști...

Și când colo, dl academician Mihai Cimpoi mă anunță de la București că Academia Română mi-a acordat Premiul „Ion Luca Caragiale” pentru dramaturgie. Același lucru mi l-a confirmat, cu bucurie, și dl academician Eugen Simion. Distinsul critic și istoric literar mi-a zis:

- Dragă dle Andrei Strâmbeanu, acesta este cel mai important premiu literar al României. Este varianta românească a Premiului Nobel. Felicitări!

Emoționat la culme, m-am întreb imediat: ce va urma? După vechiul obicei al pământului, voi fi părât, firește... Dar chiar dacă s-ar întâmpla să mă bucurmăscă vreun Dochim Bradu din București, aceste palme, venind din țară, s-ar asemana cu palmele mamei.

Sper că în curând dramaturgia mea, scrierile mele, în general, vor trece Prutul pentru a susține examen în fața exigentului spectator și cititor din țară. Vă mulțumesc! La mulți ani!

18 decembrie 2008.

Elena TAMAZLĂCARU

Prima zăpadă la început de an.

Ultima Conferință de presă a anului

Agenția de Presă InfoPrimNeo a găzduit la 30 decembrie 2008, în penultima zi a anului, o ultimă conferință de presă a formațiunilor politice Mișcarea Acțiunea Europeană și Partidul Național Liberal, consacrată viitoarelor alegeri parlamentare din R. Moldova.

Anatol Petrencu, președinte al formațiunii MAE, a punctat o scurtă retrospectivă a anului politic 2008 și a menționat, printre altele, că „nu avem motive să ne bucurăm de guvernarea comunistă”, că deja la 3 ianuarie 2009 Alianța electorală MAE și PNL își va anunța Proiectul Electoral cu genericul „Polul Democrat Pro European”. Vitalia Pavlicenco, președinte al PNL, a menționat: „Forul Democrat al Românilor din Moldova, care întrunește în rândurile sale foarte mulți membri-simpatizanți ai reîntregirii României și aderării la Uniunea Europeană pledează pentru o Listă Națională care înseamnă o șansă electoratului ce aspiră reîntregirea țării prin aderarea la Uniunea Europeană și NATO”.

În încheierea conferinței 17 publicații și posturi de radio și televiziune din republică, printre care și săptămânalul „Literatura și arta”, au fost distinsc cu Diplome de Onoare, s-au ciocnit cupe de șampanie cu ocazia Anului Nou.

Cristina Iorga și creația sa

Cristina Iorga face studii gimnaziale la Liceul de Arte Plastice “Nicolae Tonitza” din București în anii 1992-1997. Mai apoi, și studiile liceale la același liceu: 1997-2001. În 2001-2005 absolvește Universitatea Națională de Arte din București și își face masteratul în grafică la *University of Iowa*, SUA. Este autoarea ilustrațiilor de carte la volumele “Lunaria”, “Îngeri și demoni”, poezii de Leonida Lari, ș.a. Participă la diverse expoziții de grup în București și în SUA: în orașele New York, Chicago ș.a. Pentru o încadrare activă în acest proces artistic Cristina este menționată cu premii și distincții, care o motivează să participe și mai activ la viața artistică și să-și completeze palmaresul, cucerind noi orizonturi în domeniul graficii.

Cristina Iorga folosește în grafica sa forme mai puțin reale sau legendare, motive, simboluri, semne, care se referă la evoluția civilizației: orien-

tarea abstractă fuzionează în lucrările sale cu un program simbolic de redare a stării lăuntrice, suflătești, de exprimare artistică a autoarei. Cristina provoacă spectatorul la dialog, trezindu-i interesul de a pătrunde în această lume virtuală care se produce într-un spațiu convențional. Tensiunile sale interioare sunt înscrise patetic pe câmpul imaginii, manevrând cu contrastul, pata și introducerea contururilor grafice ale liniilor de demarcație dovedește o dată în plus că stăpânește cu inteligență și profesionalism chiar și liniile care ar părea haotice, la prima vedere. Predispunerea autoarei spre o înclinație abstractă a formelor conduce, în cele din urmă, la crearea unei impresii subiective, individuale a spectatorului vis-avis de mesajul dat, ș-a putea înțelege tendința de coagulare a elementelor, a formelor grafice, clare, pământeste, cu restul universului cosmic. Autoarea fixează involuntar pe hârtie tușe ale căror direcție și amplasare sunt oferite de emoțiile sale, și nu de nevoia de a reproduce aspecte ale realității, ceea ce impune o vibrație deosebită în lucrările sale.

Se reține darul de a ne menține într-un dialog neîntrerupt cu acest spațiu convențional care se numește creația Cristinei Iorga.

Felicitări, succese și împliniri în plan profesional.

Florentin LEANCĂ,
artist plastic

Limba română – o revistă cu adevărat de știință și cultură

Finis coronat opus. Această maximă latină își demonstrează justetea raportată fiind și la recentul număr al revistei *Limba română*, de altfel ultimul din 2008, ediție care nu numai că satisface orizontul de așteptare al cititorului, dar îl provoacă în continuare. Or, așa cum îi stă bine unei reviste de știință și cultură, *Limba română* și de data aceasta, fidelă rubricilor sale (Critică literară, Pro didactica, Poesis, Proză, Colocvii, Dialogul artelor, Limbaj și comunicare, Cărți și atitudini), inserează materiale de o certă valoare. Astfel, în maniera și cu profunzimea cu care ne-a deprins, criticul literar M. Cimpoi, în exegeza sa „Postliminiumul basarabean”, intrigantă chiar prin titlu, dezbate problema mărcii ontologice organiziste a literaturii basarabene atât din perspectiva „martirajului cultural basarabean”, cât și din cea a „tabelelor vechi și tabelor noi de valori”. O exegeză, în care se afirmă și se aduc argumentele de rigoare cu privire la specificitatea culturală basarabeană, la tendințele acestei literaturi de sincronizare cu procesul literar românesc, în primul rând, la dorința ei de „a-și redobândi cetățenia înstrăinată și de a se întoarce la Ithaka”.

Diverse din punct de vedere al temelor, al modului de abordare, al punctului de vedere enunțat, textele „Reabilitarea obiectivității” (un excelent eseu semnat de Theodor Codreanu), „Poezia ca domeniu științific” (autor Viorica-Ela Caraman, o foarte profundă și avizată cercetătoare), „Ludic și ironie în proza optzecistă (Iulian Boldea), „Un cuvânt despre *civântul* nostru latino-român” (Anatol Gavrilo) – gruate sub genericul „Critică. Eseau”, se impun prin acribie științifică.

Problema unității limbii române, a dimensiunilor unității noastre este una din constantele revistei. În această ordine de idei, recentul număr oferă cititorilor, pentru lectură, dar și pentru luare aminte, câteva dintre „Scrisorile din Basarabia” ale lui Constantin Siere, scrisori care ne ajută, de ce nu! să ne redescoperim ca popor, dar și ca individualitate.

Nelipsită în structura revistei, așa cum afirmam mai sus, rubrica „Limbaj și comunicare” inserează mai multe studii, care se citesc cu mult interes și din plăcere: „Semiologia în contextul hermeneuticii moderne” (Vasile Bahna), „Dicționarul limbii române, între tradiție și modernitate” (Florin Vasilescu), „Restricții semantice privind transformările dialektale” (Violeta Ungureanu) etc.

Mai multeq pagini (un număr, așa zice, chiar insuficient având în vedere strălucirea personalității Sale) sunt dedicate, în memoriam, ilustrului om de știință de origine basarabeană, Valeriu Rusu, care la 4 noiembrie 2008 s-a stins

din viață. Cu multă mândrie, pietate, dragoste, dar și cu durere în suflet este evocată această personalitate de Alexandru Bantoș („Joana cu numele tău”), de Theodor Codreanu („Plecarea lui Valeriu Rusu”), Vasile Romanciuc („Patru noiembrie cel trist”), Ana Bantoș („Lou souleu me fai canta”), Ion Hadărcă („Schită de requiem pentru Valeriu Rusu”), Iulian Filip („Urmele luminoase ale lui Valeriu Rusu”), Mihai Cimpoi („Multiculturalul”), Anatol Ciobanu (Împătimit cercetător al limbii și culturii române”), Jean-Claude Bouver (Adieu a Valeriu), Animații de același sentiment față de Valeriu Rusu, autorii citați afirmă un adevăr, rostit de Iulian Filip: „Valeriu Rusu a lăsat urme lăutoare – pentru sănătatea și frumusețea *acestei ființe noastre*, pentru sănătatea mai multor de noi, care... ce ne facem cu această pierdere și cu aceste urme?”. Mai mult decât atât. Ca mărturie a urmelor lăuate servesc și cele câteva scrisori, dialoguri ale Profesorului Valeriu Rusu publicate în recentul număr al revistei. Purtând recunoștință orașului Aix-En-Provence, inima Măriei-Sale, tot timpul, a tremurat pentru Basarabia („Inima mea tremură pentru Basarabia”), „Vița-de-vie din Niorcanii Sorociei”), pentru limba română („Limba română – hartă credincioasă și mereu vie a sufletului nostru”), „Limba – cea mai profundă creație”).

Prins în mrejele lui *fugii irreparabile tempus*, ale banalului cotidian, intelectualul de azi cu greu mai reușește să fie cel puțin la curent cu noile apariții editoriale și cu atât mai mult, cu diversitatea atitudinilor, opiniilor savanților vizavi de o carte ori alta. Stelian Dumitracel, Elis Răpeanu, Daiana Felecan, Ion Ciocanu – iată câteva nume, care își exprimă în recenzile lor incluse în nr. 11-12 al revistei punctele de vedere, pe cât de convingătoare, pe atât de originale, asupra unor cărți recente cum ar fi: „Romanul – aventura spirituală a unei forme literare protejate” de G. Glodeanu, „Despre relațiile jurnaliste” de Tobias Peucer, „Și totuși, limba română!” de Vlad Pohilă.

Numărul respectiv nu trădează nici așteptările profesorilor școlari, oferindu-le articolul subsemnatului „Caracterizarea personalității literar din perspectivă estetică”. Or, așa cum afirmam în acest studiu, „în procesul receptivității textului literar caracterizarea personajelor este încă tributată unui schematism, ceea ce rămâne în afara demersului analitic fiind tocmai punerea în lumină a anumitor valențe ale personajului analizat din perspectivă estetică. În această ordine de idei, se propun un șir de repere teretico-literare și sugestii metodice referitoare la problema abordată.

Destinată mai întâi filologilor, revista *Limba română* este în același timp a multora, a tuturor îndrăgostiților de ficțiune literară. În acest sens și numărul în cauză nu înșală așteptările cititorilor. Povestirile lui Leo Botnaru, un prozator foarte citit astăzi („Promenada”, „Roșiile, vinetele”, „Sst! – în săgeata albastră”), poeziile lui Sorin Anca, un poet născut în județul Alba, stabilit cu traiul în Germania (redactor al revistei „Galateea”, în care publică scriitorii diasporei românești), sunt atrăgătoare și pline de culoare.

În unul din articolele sale (vezi *Limba română*, nr. 4 -6, 2006), redactorul-șef al revistei, Alexandru Bantoș, afirma: „Niciodată n-am trădat limba română”. Este tocmai ceea ce caracterizează revista *Limba română*, căreia, în prajma sărbătorilor de iarnă, îi urăm multă ani de existență și împliniri.

Constantin SCHIOPU,
dr., conf. univ.

Ion HADÂRCĂ: “DINCOLO DE VAMA ORIZONTULUI...”

Tadeu Nagacevski (Ziarul Plai Sângereian): Domnule Ion Hadărcă, ai mulți sângereieni se întreabă: unde-i Ion Hadărcă, de ce nu mai apare la TV, la radio, nu se aude nimic despre el. Să înțelegem că V-ați lăsat la fund?

I.H.: Indiferent de hramul pe care-l poartă, le sunt recunoscător tuturor celor ce-mi poartă de grijă. Acum, deoarece întrebarea a fost formulată tranșant, iar în preambulul acestui dialog am fost rugat „să nu prea politizăm interviul”, găsesc de cuviință să punem din capul locului câteva accente. În primul rând, oare, aceiași autor întrebător, nu i s-ar părea cam straniu un interviu „apolic” cu scriitorul Ion Hadărcă? În al doilea rând, lipsa mea de la „sticloviziunea publică” oare nu este un semn clar că ceva nu e în regulă la aceleași R-TV „naționale”? Și această marginalizare oare nu este și ea un gen de politică oficială a mijloacelor obediente puterii față de intelectualitatea incomodă? Vreau să-mi liniștesc cititorii fideli, subliniez, fideli că „nu m-am lăsat la fund”, spre deosebire de unii colaboraționiști zeloși, și mi-am căutat în liniște de scrisul meu, aflându-mă exact pe aceleași poziții care le exprimam cu douăzeci de ani în urmă, împărțind aceleași idei ale libertății, democrației europene și împlinirii idealului național. Or, „la fund” dacă e să fim obiectivi, a ajuns chiar societatea care continuă să mai creadă în utopiile comuniste. Și nu a dorit să ne asculte chemarea! Credeți că pe mine nu m-a durut faptul că anume la baștina mea, în repetate rânduri, am învins acei, împotriva cărora am convocat cu douăzeci de ani în urmă Marea Adunare Națională?

T.N.: Mai țineți legătură cu orașul de baștină?

I.H.: Răspunsul derivă din primul răspuns. Țin legături în măsura în care și orașul de baștină (la origine, satul de baștină Sângerei Vechi!) ține legături, mai bine zis îmi împărtășește convingerile. Apropos, chiar în primăvara acestui an, am avut câteva întâlniri memorabile cu liceenii și profesorii Liceului *Olimp* din Sângerei, ai Liceului *Agache* din Popeni și ai Gimnaziului din Cotuieni Mici... Mențin relații cordiale cu sângereienii, oriunde s-a afla ei. Bunăoară, Animații de același sentiment față de Valeriu Rusu, autorii citați afirmă un adevăr, rostit de Iulian Filip: „Valeriu Rusu a lăsat urme lăutoare – pentru sănătatea și frumusețea *acestei ființe noastre*, pentru sănătatea mai multor de noi, care... ce ne facem cu această pierdere și cu aceste urme?”. Mai mult decât atât. Ca mărturie a urmelor lăuate servesc și cele câteva scrisori, dialoguri ale Profesorului Valeriu Rusu publicate în recentul număr al revistei. Purtând recunoștință orașului Aix-En-Provence, inima Măriei-Sale, tot timpul, a tremurat pentru Basarabia („Inima mea tremură pentru Basarabia”), „Vița-de-vie din Niorcanii Sorociei”), pentru limba română („Limba română – hartă credincioasă și mereu vie a sufletului nostru”), „Limba – cea mai profundă creație”).

T.N.: La ce Vă obligă calitatea de cetățean de onoare al orașului Sângerei?

I.H.: Vom preciza ad-hoc. Această instituție a cetățeniei onorifice a localității a fost instituită pe când primarul al Sângereiilor era dl Nicolae Ropot. Nu am răvnit-o și nu am negociat-o, spre deosebire de alții. Fiește că mă onorează, dar nimic mai mult. Titulatura a fost instituită pe când mai era posibil un mesaj, hai să-i zicem, rizomic, clar și indubitabil. L-am (și am) acceptat(-o). Alături de Mihai Dolgan, cel cu care am avut **Norocul** să scriem împreună **Imnul Sângereiilor**, sau alături de Gheorghe Țăbărnă, de Gheorghe Duca, vecinătatea este pe deplin confortabilă. Imnul și Prima Sângereiilor sau alte revelații simbolice de genul acestora, firește, jalonează unele (câteva repere importante ale „obligativității” noastre de a fi animați de aceeași onoare a conștientizării romanității noastre sângereiene. Dacă s-a așteptat de la mine altceva (cunoscând practicismlul pământenilor mei, o spun), de exemplu, defalcări „buiătare” cum le spun moldoveniștii, sau plumbarea gropilor de pe străzile orașului sau asanarea Ciulucului, atunci, să mă iertați, vă rog. Calitatea de cetățean de onoare pentru mine este cam pe același palier cu aceea de cavalier al Ordinului Republicii. În clipa în care această distincție a fost acordată și lui I.I.Bodiul, eu mi-am declinat Ordinul, alături de alți câțiva mari intelectuali ai conștiinței noastre naționale. Acum, stau și mă gândesc, ce caută ăștia, alde I.Jdanov și Lupu, prin prajma mea? Ori pământeni mei au pierdut criteriul onoarei, ori ei mă obligă să le amin-tesc ceva mai clar niște adevăruri dureroase, dar necesare pentru noi toți! Dragii mei, dacă vă incomodează portretul meu din holul înfrăroșu al Primăriei, nu-i nicio problemă, vai de mine!

T.N.: Când după absolvirea școlii medii erați colaborator la ziarul raional din Sângerei (pe atunci se numea Calea Leninistă) V-am întrebat odată de ce semnați poeziile, articolele cu pseudonimul Mugurel. Ați răspuns filozofic: pentru că din mugur crește creanga! Astăzi, la trecerea anilor, considerați că a crescut din mugur Creanga?

I.H.: Iarăși o întrebare absolut și oblic tranșantă. Da, acesta a fost răspunsul meu, adică al naivului debutant de atunci. Mă mir și eu că-mi admiteau pe atunci, în paginile unui obscur și arhicenzurat ziar raional de partid, asemenea afirmații. Or, nu-mi amintesc ca altcineva să fi semnat în vremea ceea ceva de tipul *Lucașfăruului*, *Meșterului Manole* sau altfel de aluzii naționaliste. Eu, într-adevăr, aveam orgoliul să pășesc pe urmele lui Creangă. Că a crescut din *mugur Creanga* vor decide urmașii. Un al doilea Creangă ni căieri nu mai are de unde să fie, însă, oricum, orientarea a fost bună și, la sigur, va crește un alt ram. Vă sunt profund recunoscător pentru această evocare colegială, din negura vremurilor și, mai ales, pentru faptul că astfel îmi oferiți posibilitatea să realizez, postfactum, și fericita analogie cu revista *Muguraș* a Liceului *Ion Creangă* din Bălți în care a debutat literar în perioada interbelică marele savant al științei lingvistice mondiale Eugen Coșeriu!

T.N.: Cum e să duci povara culturii basarabene de la 1991 încoace?

I.H.: Sincer vorbind, nu știu cum e, pentru că nu am fost în postura unui responsabil, investit oficial cu asemenea funcții. Dar, judecând după senina absența a actualului ministru al culturii, Artur Cozma (demis între timp - n. a.) de la majoritatea manifestărilor autentice culturale, naționale (Sărbătoarea Vinului nu intră în calcul!) presupun că nu este chiar atât de complicat să duci asemenea povară desovărată! Pot să-mi asigur pământeniile mei de un singur lucru: că oriunde m-aș afla personal, fie la Salonul de Carte Românească de la Iași, fie la Seminarul poetic din Aix-en-Provence, Franța, fie la Târgul de Carte Românească sau la apropiatul Simpozion al Uniunii Scriitorilor din București și Chișinău consacrat marelui romanist Liviu Rebreanu – veniți să vă convingeți, bunii mei, că nu veți trage cu obrazul pentru mine!

T.N.: Cât de actuală rămâne a fi poezia Dvs. „Libertate”?

I.H.: Din păcate, mă surprind la gândul că poezia *Libertate*, ca și cântecul lui Anatol Dumitraș, lansat în anul 1989 și interpretat de Angela Bucico, este poate mai actuală acum decât în 1989. Cel puțin pentru motivul că libertatea este ostracizată la Televiziunea și Radioul, pretins publice, ca și *Suveranitatea*, de altfel, și alte piese ale mele (vezi primul răspuns!). În 1996 am câștigat concursul municipalității (martor îmi este ex-viceprimarul Chișinăului, deputatul de Sângerei în parlamentul Republicii Moldova Anatol Oneanu) pentru un **Oratoriu** cântat cu prilejul restaurării și inaugurării (în 1997) Clopotniței din centrul Capitalei. Ei bine, a fost unica, magistrală și demoneziastică, interpretare la inaugurarea Clopotniței, după care atât Președintele de atunci al republicii, cât și premierul, impresionați de cântec, s-au simțit jigniți de unele adevăruri spuse de mine („chiar pe hoji de altare să-i găsim, dar să-i iertăm”) și nu au mai dorit să-și mângâie urechea cu sunetele Oratorului, care până astăzi este interzis reluării!

T.N.: Ce înseamnă să fii poet la ora actuală?

I.H.: Văd două modalități de a răspunde la această întrebare. Prima este referirea la interpretările anterioare, din care cititorul deștept ar putea să tragă el însuși anumite concluzii. A doua modalitate este una și mai directă, adică să dezvolt niște adevăruri absolut triste că în Republica Moldova, comunistă și rusificată, la ora actuală, cea mai neserioasă, mai contestată, mai sărăcăcioasă și mai hirsută imagine este cea de poet, român, precizez. Ar urma să dezvolt o întreagă disertație pentru a demonstra acest lucru, dar nu este cazul să o fac anume aici. Aida-de, ar zice cititorul meu, îl vezi cum își deplănge steaua? Nu, dragii mei, nu m-ați înțeles încotru vreau să vă aduc. Sunt poezi-scritori, artiști obedienți puterii, gen „Caravelele culturale” care n-o duc rău. Unii au luat chiar și milionul anul acesta. Este adevărat, prețul plătit a fost mult mai mare. Alții – majoritatea – cu excepția unor bursieri sau rentieri ai Academiei, Universității(lor) institutelor culturale, ambasadelor de la Est sau Vest, o duc rău de tot. Imposibil de rău. Probabil că nu despre condiția materială ne cercetează întrebarea. Dar haideți atunci să ne întrebăm împreună, ce înseamnă a fi poet, a fi proroc în propria țară? Sau cum a definit exact această situație a poetului față de semenii săi marele Hölderlin: „La ce bun poezii în vremuri sărace?”

T.N.: Cineva a spus: „Dați-mi o strofă a unui poet și eu îl voi duce la eșafod”. Ion Hadărcă are vreo poezie pentru care ar putea fi dus la eșafod?

I.H.: Vă liniștesc expres, sesizând subtextele, că sunt numai bun de dus la eșafod! Printre altele, știți că Stalin, înainte de a-l executa pe Osip Mandelștam, i-a dat un sunet lui Boris Pasternak și l-a întrebat: este sau

nu Mandelștam geniu? Răspunsul negativ al poetului derutat l-a determinat pe Stalin să-l execute pe Mandelștam (de, avea muștrări de conștiință călăul, se temea să nu intre în istorie drept un neînțelegător de genii!). Slavă Domnului că astăzi nu mai trăim asemenea timpuri, deși lichidarea fizică a poezilor Ilie Motrescu și Ion Gheorghiță sau accidentarea suspectă a poetului Dumitru Matcovschi, acidul aruncat în fața lui Nicolae Rusu - toate acestea vorbesc de faptul că nu suntem prea departe de stalinism. Atunci când se dorește cu orice preț lichidarea unui poet, drept pretext poate servi orice strofă scrisă de el. Sau eșafodajul la care sunt supuse unele poeme de ale mele de care am pomenit aici, ar fi un răspuns, nu-i așa? Dacă mai doriți argumente, potfi încă unul: „Toți cei infirmi și sclerozați de boală/Fac astăzi noua „Internatională”/ Entuziaști, cântând un imn obscur/Cu Marx în frunte și Valoghea-n... gând!”

T.N.: Nu Vă simțiți marcat de premiul comsomului leninist ce Vi s-a decernat pe timpul Uniunii Sovietice?

I.H.: Nu, nu mă simt marcat. Alte premii nici nu prea erau pe atunci. Înaintarea candidaturilor o decidea Consiliul de conducere al Uniunii Scriitorilor, iar discuțiile din presă erau destul de grave. Dimpotrivă, chiar mă simt onorat în compania unor asemenea poezi-laureați, precum Grigore Vieru, Anatol Codru, Nicolae Dabija, a unor asemenea compozitori, precum Ion Aldea-Teodorovici, Gheorghe Mustea sau Tudor Chiriac, ansambluri excepționale, precum *Lăutarii* sau *Folclor* etc.

T.N.: Poezii, scriitorii ar trebui să se ocupe doar de literatură sau să mai facă și politică?

I.H.: Scriitorii au avut un cuvânt greu de spus în istoria recentă a Basarabiei, atunci când mulți alții au luat apă-n gură. Dar se vede că sub orice regim scriitorul este o prezență foarte incomodă, anume de aceea lui îi este predestinat să se afle în opoziție. Dacă politica este bine făcută, rolul scriitorului este superfluu și el rămâne în propria arie, să-și brăzdeze cât mai bine ogorul. Dacă politica se face din cale-afară de prost, precum se întâmplă acum pe la noi, atunci scriitorul onest, imparțial și credibil, oricum își va spune cuvântul. Bun-rău, până la urmă, electoratul alege. Și ceea ce va alege, aceea va înghiți.

T.N.: Ce ne puteți spune despre laboratorul Dumneavoastră de creație de la ora actuală?

I.H.: Despre laboratorul meu de creație nu vă pot spune prea multe, pentru că prefer să vorbească mai mult rezultatele. Laboratorul meu ca atare seamănă mai mult cu un șantier ambulant, în care lemnul, mortarul, grămezile de piatră și de moloz l-ar putea de ru pe orice spectator din afară. Greu și rar de tot apare ceva mai mult sau mai puțin finisat. Astfel, anul trecut mi-a apărut placheta de versuri *Gheara de fum*, menționată anul acesta cu Premiul pentru poezie al Uniunii Scriitorilor din Moldova, și, în colaborare cu poetul Nicolae Dabija, un volum de versuri tradus în Italia. Am încheiat recent traducerea unui poet azer și persan din sec.XII – Nizami Ganjevi. Am mai adunat un volum de eseuri, care îi caută editorul și voi pregăti pentru anul viitor, la o editură din Iași, un volum antologic.

T.N.: În viața familială găsiți alinare? Vă considerați un om fericit?

I.H.: Familia este cetatea mea esențială. Cunosco foarte multă lume răătăcită tocmai din cauza că nu a știut cum să-și apere această cetate. Deoarece povestea fericirii e ceva mai lungă și mai complicată și e bine s-o depeni foarte atent ca să nu-i strici ori să-i alungi vraja, aş putea spune, dacă insistați, că sunt un om împlinit.

T.N.: De obicei, un scriitor mai are și harul providenței. Cum vedeți evoluarea

evenimentelor pe scena politică a Moldovei?

I.H.: În primul rând, văd că fără politică tot nu se poate. În al doilea rând, nu mă consider o casandă a imprevizibilului și impenetrabilului fenomen basarabean, spațiu în care nu se întâmplă mai nimic, de parcă toată lumea a intrat într-un moratoriu fără ieșire. În al treilea rând, nu cred în general, pe termen lung, într-un eventual „proiect de succes” care s-ar numi Republica Moldova. Proclamaarea independenței statale, în 1991, a fost o necesitate dictată de împrejurările istorice specifice, în care ne-am pomenit atunci, iar Declarația de Independență, adevărata noastră constituție, indică în mod clar (și providențial!) direcția de ascensiune, dinspre fuga de imperiul faraonilor către Europa și către „spațiul istoric, etnic și spiritual, al devenirii noastre”, care nu poate fi altul decât materialul spațiului românesc. Forțele revanșarde proimperiale au speculat abil deruta politică bucheșteană și lipsa unei strategii eficiente a politicii României față de problema reintegrării „celui de-al doilea stat românesc” (o idee naivă a ex-premierului Mircea Druc), iar războiul transnistrean și pretinsa „neutralitate”, cu o armată de ocupație pe teritoriul nostru, au agravat și mai mult șansele noastre de salvare, astfel încât suntem și astăzi captivii unor orizonturi tulburi, amenințătoare. Doar urgentarea intrării Ucrainei în NATO ar mai putea risipi această ceață politică. În acest context, poate că am fi și noi împinși să căutăm „un garant de nădejde” al independenței noastre nu la Moscova, care nu crede în lacrimile nimănui, ci la un stat de maximă siguranță nord-atlantic. Ultimele evenimente din Georgia au arătat clar cât preț pune Moscova pe independența foștilor săi sateliți cesești, iar ideea neutralității în noua conjunctură geopolitică vădit că este un „proiect politic” de insucces, care se poate solda cu pierderea totală a multpreafriatei noastre independente.

Pentru moment și pentru apropiatele evenimente politice spre care ne mișcăm, mai consider că trebuie să ne limpezim opțiunile și să ne concentrăm forțele în jurul unui singur lider politic de dreapta, care, pentru mine personal nu poate fi altul decât actualul primar general al capitalei, tânărul, capabilul și incoruptibilul liberal Dorin Chirtoacă.

T.N.: Ce mesaj ați adresa cititorilor ziarului Plai sângereian, dar și tuturor pămanțenilor Dvs.?

I.H.: Pe lângă cele spuse mai sus, aş vrea să le doresc atât cititorilor ziarului *Plai sângereian*, cât și tuturor copământenilor mei de pretutindeni să privească dincolo de vama orizontului, să-și încordeze memoria și să-și amintească faptul că vatra Sângereiilor a dat patru mari personalități, membri ai Sfatului Țării, care au votat Unirea în 1918: Anton Crihan, Vasile Gafencu, Pantelimon Halippa din Cubolta și Ion Ignatid din Prepelita.

Le mai doresc să-și adune toate necazurile ca pe o grămăjoară de frunze uscate și să le dea încoala, pe apa Ciulucului sau pe gura hogașului. Să-și ia destinul în mâini și să împlinească Schimbarea.

Să întâmpine și să realizeze un An Nou cu adevărat fericit, ca să ne putem bucura cu toții de visul pe care, sper, l-am visat împreună.

Cu lumină și demnitate, cu pace în suflete și unire în Țară, să ne putem uita unii în ochii altora, zicându-ne că, în sfârșit, nu degeaba ne-a dat Domnul o viață și o menire de împlinit pentru această paradoxal de blestemată și binecuvântată palmă de pământ!

23 noiembrie 2008

Dăinuire: Cristina IORGA

Academicianul Constantin ȚĂBĂRNĂ - octagenar

Un nume de rezonanță în medicina autohtonă

Chirurg de excepție, pedagog de vocație, savant cu mare reputație – sunt epitețe ce-l cuprind plenar pe dl acad. Constantin Țăbărnă, profesor universitar, doctor habilitat în medicină, șef de clinică la Spitalul Municipal „Sf. Treime”. Dincolo de acestea mai e de accentuat că Domnia Sa e omul care a participat în modul cel mai activ la zidirea și dezvoltarea istoriei Universității noastre (face parte din prima promoție), e omul care și-a pus (își pune) înesat umărul la propășirea culturii medicale din Republica Moldova. Deci, e lesne de înțeles că a-i face portretul profesional și social doar în câteva fraze e un lucru anevoios, poate chiar prea ambițios: o atare personalitate abia de ar încăpea într-o carte! Aniversarea onorabilă și figura-i incontestabilă de specialist notoriu al epocii sale ne obligă totuși să venim cu unele lapidare caracteristici ale acestui nume de mare rezonanță în domeniul medicinei.

S-a născut la 1 ianuarie 1929 în comuna Sângerei, județul Bălți, într-o familie de țărani gospodari. A demonstrat permanent calități deosebite la carte: după cinci ani de liceu, a absolvit în 1945 Școala Medic Nr.1 din or. Bălți cu mențiune, apoi facultatea - cu diplomă de merit. Aceleași calități le reprezintă și în muncă: de 58 de ani se află ca chirurg la masa de operație, de 57 de ani ține prelegeri în fața studenților, a rezidenților, a medicilor. Aproape patru decenii a condus Catedra de Chirurgie nr.3, zece ani a fost decan la Pediatrice. Este membru al Asociației Mondiale a Chirurgilor ISS-SIC (din 1988), membru al Academiei de Științe din New York (din 1955). Are titlul de Savant Emerit al Republicii Moldova, de cinci ani este membru de onoare al AȘ a RM.

Colegii și discipolii îl consideră, pe bună dreptate, ca pe unul dintre patriarhii medicinei din republică. Și e firesc: această titlatură, deoarece dl profesor cu adevărat a crescut și s-a afirmat dimpreună cu atâția chirurgi de talie mare din medicina autohtonă (Natalia Gheorghiu, Vasile Lăpușanșchi, Ana Axelrod, Ana Aptecareva, Eugen Maloman, Pavel Bătcă, Anton Spânu, Zoia Gorbușin, Gheorghe Ghidirim, Vladimir Hotineanu, Nicolae Gladun, Eustapie Cicală etc., etc.), a reușit să devină în chirurgie una din figurile de primă mărime, să constituie și să consolideze în jurul său o echipă de talenți învâțăcei.

A avut noroc de dascăli excelenți la liceu, dar și la facultate. Îi păreau niște zei acei minunați corifei, toți de o cultură aleasă, specialiști de mare clasă, care l-au îndrumat în activitatea practică și științifică, vestiți chirurgi, profesorii Alexei Lvov, Dmitrii Sklipenko Armaz Grigorean, Nicolae Anestiadi... Ultimul i-a propus, în 1963, candidatura la funcția de șef de catedră, post pe care l-a deținut prin concurs aproape patru decenii. Actualmente este profesor la Catedra de Chirurgie nr.2 și șef al clinicii cu patru secții la spitalul Municipal „Sfânta Treime”, muncind, fenomenal, cu aceeași consacrare ca totdeauna. „Fac totul ce facem pe când eram șef de catedră!” – îi place să precizeze uneori în glumă. Cu adevărat, dumealui face parte din acea cohortă de medici consacrați totalmente profesiei, formați și educați în timpuri complicate, care, chiar de-ar primi un salariu minim, simbolic – totuna ar sta de strajă sănătății oamenilor!

E un om modest și muncitor nepereche, e complet în apele sale doar atunci când vede o schiță de zămbet pe fața celor operați și apoi întremați, când își cunoaște finisată munca la un manual, când copiii, nepoții îi sunt sănătoși și bine plasați pe undă vieții. Acum trei ani i-a decedat soția, Eugenia, de asemenea medic. A fost o lovitură grea, dar nu a cedat. Cicatricea din sufletul său simbolizează și azi durerea de pe urma aceste pierderi irrecuperabile. „Știi, durerea mi-o simt puțin alinată atunci când mă văd furat în discuții cu nepoții ori când întâlnesc foști absolvenți din diferiți ani, unora le-am predat acum o jumătate de secol. Și, să vezi, toți mă cunosc, îmi răscosc amintiri din acele vremuri apuse, emoțiile și sinceritățile lor fiind suprapuse destinului meu. Sunt bucuros că Dumnezeu îmi păstrează firea și puterea, că mai pot fi de folos oamenilor!” – îi place să mediteze uneori. Aproape că

nu există medic care să nu-i fi ascultat odinioară prelegerile, a fost și este omul care își pune umărul la perfectarea și modernizarea programelor și a planurilor de studii.

E aïdoma argintului-viu: se străduiește să absorbă tot ce e nou în domeniul de referință, să susțină inițiativele și poririle bune ale colegilor tineri. Chiar recent s-a întors de la o reuniune a chirurgilor din România, unde a prezentat un raport și, spre surprinderea și mulțumirea sa, colegii de acolo alegându-l ca membru al Societății Chirurgilor din această țară. Cunoaște somități din chirurgie pe multe meridiane, prin acțiunile sale este de mult integrat în Europa.

Ajuns pe acest pisc aniversar, își trimite involuntar deseori gândurile înapoi pe spirala vieții, purtând pe ecranul memoriei acei colegi de promoție universitară; îl vede parcă aievea pe acel prim rector, Ipatie Sorocean, un om dintr-o bucată, care a făcut extrem de mult pentru tinerii moldoveni porniți la carte. Ce timpuri, prin câte circumstanțe a trecut! Venise la Chișinău de la Cernăuți, unde, ca eminent, fuse admis fără examene la Medicină. După o lună află că și la Chișinău s-a deschis în 1945, chiar în acele zile de octombrie, un Institut de Medicină. A urcat noaptea în tren și a purces spre Chișinău cu gândul să sondeze transferul spre ISMC. La Cernăuți obiectele se predau în rusă și ucraineană, el necunoscând la acea oră nici una din aceste limbi. În capitala republicii avea de înfruntat doar o singură barieră lingvistică – cea a limbii ruse. Aici l-a găsit norocul: chiar din primele clipe ale sosirii l-a întâlnit prin curtea institutului pe I. Sorocean, povestindu-i păsul și doleanța. „Rămâi, tinere, și învață aici, documentele o să le aduci pe urmă!” – l-a bucurat rectorul. După prima sesiune a primit bursă de merit guvernamentală (stalinistă), în curând uitând de acea barieră lingvistică.

„Timpurile s-au succedat, așa că primul rector a fost denigrat pe nedrept și pedepsit, scos din partid și din funcție. El însă a rămas pentru acei primi studenți moldoveni ca un adevărat părinte, i-a protejat cum a putut în anii de foamete, aceștia numindu-l și astăzi cu calificativul „Papașa (Țata) Sorocean”. Ulterior, peste ani, fostul combatant și rector a venit la tănărul șef de catedră C.Țăbărnă și l-a rugat să-l angajeze în cadrul catedrei pe care o conduce. Au colaborat cu multă eficiență până la decesul prematur al minunatului chirurg și excepționalului Om!

Dintotdeauna în teoria și practica medicală dl profesor Constantin Țăbărnă s-a ocupat nemijlocit de: a) chistul hidatic – hepatic, pulmonar și poliorganic. A inaugurat, cu ani în urmă, prima secție de chirurgie toracică din republică; b) chirurgia ficatului, a căilor biliare, inclusiv multitudinea problemelor legate de ciroză. Are minunați chirurgi lângă el, cu ei împreună împuținează durerea atâtor pacienți, implementează speranța vieții în atâtea inimi ale semenilor! Mereu îl are alături pe experimentalul chirurg Gheorghe Anghelici (care în anul ce s-a scurs a susținut cu succes a doua teză – de droctor habilitat), dar și alți tineri colegi, discipoli. Se mândrește că i-a sprijinit la elaborarea tezelor de droctor habilitat pe colegii săi Eugen Semi-niuc, Vasile Pavliuc. Cel de al doilea, regretatul V. Pavliuc, a activat zece ani în calitate de chirurg principal al republicii. Aici, în clinică, lucrează și nepotul său Sergiu, decis să pășească ferm pe urmele bunicii lui său. În genere e cazul de menționat că dl profesor C. Țăbărnă este fondatorul unei frumoase dinastii de medici: i-au pășit pe urme fratele Gheorghe, actualmente academician, chirurg vestit la Institutul Oncologic, sora lui Olga, conferențiar universitar, cele două fice ale dlui profesor – Ecaterina și Nadejda, ambele doctori în medicină, un nepot de la fratele tatei, Ion Țăbărnă, actualment șef de catedră, etc. A fost primul din neamul Țăbărnă care s-a îndreptat de la glie spre carte, primul cu studii superioare medicale fiind chiar din Sângerei, vatra sa de dor...

Este interesant și semnificativ să te naști pe 1 ianuarie: pășești cu dreptul într-un an nou tu, dar și toți ceilalți, întreaga țară, întreaga planetă. La contabiltizarea vârstei sunt luate în calcul absolut toate zilele anului, adică te poți considera împlinit, aproape cu toate orele ce-ți sunt hărăzite. Apoi cei născuți în această zi vor auzi colindători, urători - vor primi semănători. Aici și acum comunitatea universitară vine să ureze, dragă și stimat profesor Constantin Țăbărnă, ani rodnici de viață, bucurii de la copii, nepoți și nepotețe, succese în nobila de fiecare dată misiune pe care o aveți în fața societății!

Vivat, vivat medicina
Și-ale ei victorii!

Fruntea noastră ei se-închină,
Vivat profesorii!

Acad. Ion Ababii,
rector al USMF „Nicolae
Testemițeanu”,
prof. univ.,

Literatura și arta

Reflecții asupra dimensiunii mitologice în poezia lui Andrei Țurcanu

„Fiecare carte este o stare”

Anul 2008 a fost și anul reputatului critic literar și poet **Andrei ȚURCANU**. Profesorii și masteranzii *Catedrei de Literatură Română și Teoria Literaturii* a Universității de Stat din Moldova l-au invitat pe poet la discuția volumelor sale „*Estuar*” și „*Plîsul centaurului*” (2008), întâlnire moderată de *doctor conferențiar Ana GHILĂȘ*.

În ziua Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil, cititorii domniei sale au relevat suflul creștin al poeziei, intertextualitatea mitică, spiritul filosofic și cel etic al textelor, opinii exprimate de *doctor conferențiar Elena ȚAU*, *doctor conferențiar Victoria FONARI*, *doctorand AȘM Olesea GÂRLEA*, *doctor, lector superior Ludmila BÎLICI-USATII*, *lector superior Adriana CAZACU*.

Masteranzii au fost interesați de viziunea biblică a poeziei lui **Andrei ȚURCANU**, de specificul momentului de creație, autorul convingându-ne că „*fiecare carte este o stare*” a eului creator, dar și un îndemn spre spiritualitate a contemporanului.

Veronica JOSU,
masterandă, USM

În gândirea poetică a lui Andrei Țurcanu poezia este stare de spirit, act de cunoaștere, ea devine un mijloc de a comunica cu noi zone ale sensibilității, ale realului. În acest sens mitologia elenă și creștină este una din preocupările poetului. Secvențele mitice relevă o față nevăzută a realității, dezvăluie alternanța vieții și a morții, pun accentul pe obsesia identitară, pe definirea unor structuri fundamentale ale condiției umane. Scriitorul înțelege mitul ca un element esențial ce marchează existența umană. Mitul se poate ascunde în timp. E posibilă demitologizarea și remitologizarea sa. În continuare ne vom referi descifrarea câtorva mituri definitorii pentru creația poetului: Mitul creației, Mitul lui Odysseus, Mitul paradisului pierdut și al eternei reîntoarceri, Mitul infernului terestru.

Poezia *Ars poetica* face parte din lirica filozofică și este plasată în fruntea plachetei de versuri „Cămașa lui Nessos”. Actul de creație „fructul dat luminii” este definit prin acțiunea unui principiu de geneză divină „Otrava rumenă mi-e fructul / ce l-am dat luminii, crescut în sine / - moarte și-nviere”. Poezia

se remarcă prin materialitatea versului. Scriitorul coboară limbajul filozofic în planul concretului Terenii-oximoron *otrava rumenă, senin aspru, inimi opaline* sunt semne distinctive ale creației poetice. Scriitorul e departe de orice înduioșare. Găsim la el mai degrabă ironia rece, grotescul, urâtul, artistocratica plăcere de a dispăcea îmbinate într-o gradație ascendentă, menite să semnaleze un anumit public receptor, care se înscrie în anumite tipare de „inimi opaline”, „măști frumoase”, „grimase și himere” care „pier strivite de bolte”. Rodul fructului poetic, „semința încolțită”, izbucnește într-un „suflet călător”. Vehemența critică și chiar depoetizarea sunt direcții strategice ale desfășurării lirice. Modern în expresie, spontan în alcătuirea imaginilor poetul oscilează între antiteză și oximoron, ironie și imagini șocante, inocență și luciditate. Sunt sugestive versurile: „*Seninu-i aspru, nedescris vederii, / cutite împlântă adânc / în trupuri androgine*”. Ultimul vers al poeziei, poanta, este o antiteză la versul din prima strofă, lumina vine în contrast cu seara: „Otravă rumenă mi-e fructul / ce l-am dat luminii (...) / „Picioarele-mi se scaldă în undelemlul serii” este totodată și un mod inedit de redare a genezei și amurgului creației, în general, și a ființei, în particular. Scăldarea picioarelor în mir trimite intertextual la mitul biblic al răstignirii pe cruce a Mântuitorului.

Noutatea liricii lui Andrei Țurcanu se poate observa și la nivelul sintaxei poetice, în special, prin preferința pentru ingambament, predilecția pentru spațiul alb, pentru elipsă. Pauzele sunt menite să nuanțeze mesajul textului.

Odysseus în Ithaka din volumul *Luminiișuri* este o poezie cu subiect de inspirație mitologică. Arhetipul mitologic, Odysseus, luptătorul depășind obstacolele sorții pentru a se întoarce în Ithaka, este înlocuit de poet cu o figură contemplativă, statică, nepăsătoare și rece, care privește pe fărml refluxul. El este văzut de poet ca o „fantomă întrecută a unui bătrân”, „cel cu multe înfășășări”, „o mască a morții cu găurile goale ale ochilor în care suflă urâtul de casă”, în contrast cu mirajul zeiței Kirke întrevăzut prin zbuciumul valurilor. Penelope, femeia mitică asaltată de pețitori, „paște găștele pe pajiștea cerului din întămplările Troiei”. De fapt, poezia care anunță încă de la începutul transunerii mitului chiar moartea cetății Ithaka („eroii nu mai au căutare în Ithaka”) și ascensiunea medio-crităților în noul sistem de valori („importanți sunt doar *crescători de porci*”). Așadar, mitul marchează esențial existența. Textul poeziei

(re)mitologizează într-o continuă definire a realității. Poetul mizează pe un ciudat clivaj între mitul antic și o posibilă variantă de derulare „istorică” a aceluiași mit, un model de receptare anticizantă se îmbină cu modelul de receptare actualizantă, prin surprinderea personajelor în situații existențiale noi. Efectul magic al cuvântului se face resimțit prin frământarea apelor: „Odysseus...! Odysseus...! Zeița Kirke prin zbuciumul valurilor îl caută / îl cheamă”. Finalul poeziei sugerează resemnarea metafizică în fața morții cetății Ithaka: „Să nu mai vadă Ithaka, osândă plictisului ei, și / să nu mai audă această necontenită chemare / care știe că e doar o iluzie”. Ca și în *Ars poetica* poetul preferă construcția antetică, oximoronul, interogația retorică, ingambamentul, dar și desacralizarea mitului și a mitemelor antice.

Versul care deschide poezia *Et ego in Arcadia fui...* evocă episodul genezei universului mitic „răbunfsem într-un sămbure roșu”, urmată de ideea călătoriei inițiatice: „o ținam într-una la trap”. Eul liric se ascunde sub masca centaurului, care în accepțiunea dată de scriitor semnifică sfășierea unei duble esențe. Antiteza din chiar primul vers - universul feerie / antifeerie („somnul din scoică” și „sămburele roșu”) - accentuează ideea acestei natuiri duble. În raport cu „parabola” grădini roditoare, eul liric își autodefineste propria ipostaziere:

pierderea controlului asupra propriei ființe: „trupul meu tânăr nu știa ce-i măsura”, „rămâne-voi vesnic în plin răsărit”, „cântam ameiț de lumină”, „era o necontenită uitare de sine”, ipostaza zborului: „eram ca un fulg printre pomii încărcăți de petale”, „simplu mă înalț în țării”;

cea de a doua ipostază *dispariția locutorie a eului liric* este sugerată de gradația ascendentă prin contopirea cu „floarea de măr, cu izvorul, cu fuga mieilor în luncă, cu / zumzetul fărănii fecunde”;

ipostaza finală *a eului nostalgic* prin evocarea paradisului pierdut și a mitului eternei reîntoarceri: „... – Cling! cling! Îmi răsună și acum în auz tropotul de atunci / al copitei de argint”.

Aventura cunoașterii paradisului (Arcadie) implică un substrat conștient și altul subconștient. Registrul verbal al poeziei este definit de alternanța modurilor verbale și a timpurilor (imperfect, mai mult ca perfectul, prezent, viitor) care creează impresia de transcendență într-o lume ireală.

Poezia *Claca lui Dumnezeu* relevă o conștiință frământată de teroarea istoriei. Așa

cum enunță titlul, poezia se axează pe confruntarea omului cu pedeapsa divină. Neliniștea și angoasele existențiale, imaginea terifiantă a morții este sugerată de epitețele

„*Oderul” clocotitor*”, *plaoie de obuze, râu de sânge, țară în oase*, dar și de metaforele șocante „*țărani din Moldova – fragil minereu / cu singurul scut – un mamă-ă-ă pe buze*”. „Odra” este locul dezastrului, semnul căruia ar fi trebuit să i se asocieze pronia divină este locul mănii lui Dumnezeu, un centru al suferinței umane. Spațiul profan al existenței de aici și acum conține semnele coborârii *ad infernos* (*lacrimă, țipăt, cumpănă a sorții, cămașă în flăcări, o viață între mahuri*) care accentuează starea de neliniște și anxietate, de omniprezență a morții devastatoare. Universul antifeerie (mitul infernului) este un spațiu în care istoria năvălește peste făptura umană. Divinitatea e invocată ca martor ocular al disperării și dezastrului tragic: „Și răul acela de sânge-nsetat, / și tinerii, *Doamne*, flăcări de la coase / din moarte pre moarte călcând tremurat / c-un soare în creștet, cu țara în oase.”

Libertatea gramaticală, dezarticularea sintactică, separarea subiectului de predicat, inversiunile constituie însemnele stilistice ale poeziei lui Andrei Țurcanu. Poetul adoptă o atitudine critică și lucidă, ironică și autoironică, surprinde și provoacă la meditații profunde. În această ordine de idei cititorului nu-i rămâne decât să parcurgă împreună cu eroul liric un drum cu umbre și lumini, în năzuințele de a accede spre zonele superioare ale spiritului, explorând o poezie ironică, sinceră și directă.

Olesea GÂRLEA,
doctorandă, Institutul de Filologie al A.Ș.M.

Andrei Țurcanu – centaurul în cămașa lui Nessos

Intersecția secolelor, a mileniilor semnifică coexistență a două lumi diferite, antetice. De aici atracțivitatea pentru personajele de factură dublă. În poezia lui Andrei Țurcanu găsim mai multe titluri în care apare imaginea centaurului: *Solitudine (Monologul lui Hiron Centaurul)*, *Hulahup (Comentariul lui Hiron la o lecție de hulahup în Oniris)*, *Febră (Hiron în suferințele lui Simplicius)*, *Orbite stabile (Hiron în fața Pustiei)*, *În fața oglinzii (Hiron înforat de propriul chip)*, *Vitriol (Hiron schimbat la față)*. Acest ecou centaurian în peritext relevă un personaj mitic care se intersectează cu imaginea eului liric până la o identificare a dublului.

Un chip al centaurului depistăm în biografia lui Andrei Țurcanu oferită de Theodor Codreanu: „Poet și critic de o forță egală, Andrei Țurcanu e dintre cei care se arată lucizi și fără manajamente pentru literatura și credibilitatea poporului său. A fost menit să fie cel mai „acid” critic al generației șaptezecii, un lup singuratic, lipsit de harul și plăcerea oratoriei, cu o evoluție „politică” în stare să contrarieze. A devenit la un moment dat, consilier, al președintelui Petru Lucinschi, în a cărui experiență și abilitate a crezut că poate depăși comportamentul contradictoriu al lui Mircea Snegur, dar s-a înșelat în așa măsură încât din Lucinschi s-a transformat în scrisul său... Mucinschi”

În literatura artistică mai rar e specificat numele centaurului. Devine un simbol al ființei duble – o definire a omului de Montaigne „l’homme ni bête, ni ange” – ființa ce include animalicul și umanul, instinctul și sentimentul, voința și inteligența. Aceasta nu e proprie creației lui Andrei Țurcanu – atent la sugestia mitului primordial îl utilizează pentru a releva antiteza chiar și în cadrul unei singure specii, prin intermediul individualizării centaurilor.

În literatura de specialitate generarea centaurului este motivată de „primii oameni care au început să călărească” (Diodor din Sicilia). Probabil că atitudinea față de primii călărărei nu prea era binevoitoare. Aceștia utilizând meșteșugul lor pentru a prada sau a vâna, moment confirmat și de etimologie: *Κενταυροι* – a hărțui, a ucide, *αυρα* – suflu sau *χενταυρον* – a lovi, *ταυρος* – taur. Dacă e să ne referim la numărul centaurilor este incert, totuși menționăm câteva nume: Hiron, Nessos, Pholus, Anghios, Agrios, Kyllaros, Hylaios, Orneus, Medon, Lykabas, Monyhos, Pyrakmos.

Imaginea centaurului e în conexiune cu timpul, există mai multe opinii privind geneza mitică a acestor ființe. Dar considerăm că poetului îi e mai aproape versiunea în care Chiron este fiul lui Cronos: „Vedeam deslușit pe Chiron cum ardea într-o vâlvătaie albastură. Erau flăcări ori mai degrabă o boare de nimb, o emanație sacră a trupului său cuprins de fiorii Schimbării la Față. / Tot mai tânăr și

tot mai sprintăr până când din ciolănosul bătrân în convulsii n-ă rămas decât un copil, un mănz hohotind fericit c-un soare în coamă” [2, p.89]. Posibilitatea de a săpăni eternitatea i-a fost hărăzită doar lui Chiron, de aici și această joacă de a inversa timpul.

Timpul este „Înțeleptul / înțelepciunea” care relevă valoarea din amalgamul de fapte ale unui oarecare prezent. Spațiul încadrat – „jumătate prinsă de o stea / cronoteze înghițite de hău” (31 decembrie 1999) – Cronos pășește „în perimetrul îngust” al „eșichierului politic”. Timpul mitizat, în volumul *Cămașa lui Nessos* (1989), semnifică atotcunoaștere. În aceste poezii un slujitor al eului liric este centaurul Chiron. Și dacă e să menționăm și alte calități ale acestui centaur e remarcabil faptul că a fost învățătorul lui Asclepios, căruia i-a împărtășit cunoștințele sale despre plante medicinale, a avut grijă de Iason, Acteon, Ahile. Paralel și poezia lui Andrei Țurcanu evocă scopurile nobile ale existenței umane. Alegerea accentuării imaginii lui Chiron este plină de semnificație într-un timp al nonsensului, al îndoielii și al informatizării.

Gravitația în jurul chipului, ființei, conceptelor, dublării centaurului Chiron este specificată în poezii prin nominalizare. Eroul liric se contopesc cu imaginea centaurului, care de cele mai dese ori, este prezentă în titlu: *Hiron în Oniris*. Denumirile de localități ale Greciei Antice invocă mitul de cândva doar în titlu. *Sfulberându-se* din spațiul geografic, concret, acesta se strămută în lumea interioară. Într-o organizare a imponderabilității cosmice lucrurile se percep „prin aburii de plumb”, prin „argintii” care „plutesc”, prin cuvintele „ascunse-n măsuri de aer” și, a.

În tot acest haos omul (în dubla sa ipostază: umană și inumană) centaurul Hiron/ eroul liric: „se caută pe sine... / în linii străambe de pe palme”. Măcinarea interioară transpare și pe chipul dublu al centaurului, care exteriorizează o lume confuză: hădă în plan vizual și frumoasă în plan de concept interior. Această optică filozofico-poetică îl plasează pe centaur printre aceste lucruri plutitoare ce-l înconjoară în constelație. Astfel, centaurul – o ființă relativ concretă (existentă doar în mit) – se contopesc cu timpul și, depășind condițiile temporale, se proiectează în eternitate.

Chiron apare în antiteză cu Nessos: primul fiind unicul centaur ce are acces la eternitate, iar altul muritor. Similitudinea lor nu este numai fizică, le este comună durerea. Ambii sunt răniți de eroul Herakles. Dar durerea evoluează la fiecare diferit: Nessos explodează prin ură și răzbanare, iar Chiron își dorește liniște și e gata la sacrificiu. Nessos la ultima respirație săgetează în sufletul Deianeirei îndoiala care potrivit șiretlicului va avea drept consecință moartea eroului. Înțeleptul Chiron cedează eternitatea sa în favoarea eliberării tita-

nului Prometeu. Criticul literar, consilier a doi președinți, poetul simte *Plănsul centaurului* (volum apărut în 2008) purtând ura din cămașa lui Nessos și inteligența plină de singurătate a lui Chiron.

Mistuirea proprie transpare și pe chipul dublicat al centaurului, care exteriorizează o lume confuză: hădă în plan vizual și frumoasă în concept. Această optică filozofico-poetică îl plasează pe centaur printre aceste lucruri plutitoare ce-l înconjoară în constelație. Astfel, centaurul – o ființă mitică – se contopesc cu timpul și, depășind condițiile temporale, se proiectează în eternitate.

Sunt doar câteva exemple unde chipul centaurului este diversificat de individualitatea creatoare. Poetul, situându-și în prim-plan *eul liric*, își raportează imaginea personajului mitic din cele mai diverse racursiuri. Raportat la emotivitate, centaurul e inexistent în lumea materială, și existent – în lumea ideală. Dimensiunea filozofică transpune ideea în planul individualității, în dezvoltarea spirituală, în uitare și memorie, în limită și infinit, în clipă și vesnicie, în ironie și seriozitate, în disperare și optimism.

Acest joc al reflecției îmbină două sfere una al imaginii „globalizate” și alta al imaginii individualizate. În acest caz are o divizare dintre imaginea primă și pseudo-imaginea, care devine o neo-imagine, creativă la rândul ei. Nu este exclus ca în acest vizor al conștiinței să se piardă conexiunea de la imaginea inițială. Să-i fie folosit doar carcasa.

În epoca relativismului, al globalizării poetul revine la valoarea de adevăr, demodată în contextul timpului. E probabil același tandem al centaurului Chiron de a nu fi ca toți și de a vorbi despre

E perfidă și minte cu toate ocaziile
nimic în istorie inocent și firesc
numai povești inventate –
niște ninge de festival
pe trup alb, în ardore
al adevărului mut, cu ochii deschiși
care nu mai contează.

Primul vers ne sugerează un început feminin al fenomenului care-l ia în dezbatere, precizând: „nimic în istorie inocent și firesc”. Să

fie o influență al lui Paul Ricoeur, care pune istoria sub semnul subiectivității? Opoziția dintre femininul „perfidă” și masculinul „inocent și firesc” creează o condiție de modulare a conceptului de istorie în raport cu adevărul. Astfel istoria apare într-o definiție de „numai povești inventate”.

Dacă e să ne referim în spațiul și timpul în care e scrisă poezia, precizăm: în Republica Moldova, după ce scriitorul, cunoscutul critic literat Andrei Țurcanu, care are și titlul științific de doctor habilitat, a deținut funcția de consilier al președinților Republicii Moldova Mircea Snegur și Petru Lucinschi. În această „localizare” istoria încadrează și politica.

În plan global, pentru un cititor rupt de realitatea noastră concretă, ar mai putea include și opticele conveniente despre diverse conflicte militare sau chiar publicitățile care uneori ai impresia că e o licație informativă în detrimentul consumatorului. Această „poveste” manipulează o lume întreagă în roata convenției.

Adevărul este perceput și vizual, și auditiv, și tacticil: „trupul alb, în ardore / al adevărului mut, cu ochii deschiși”. Albul, fierbintele și muțenia nu sunt trăsăturile similare. Din optica măsurii temperaturii „albul” e o nonculoare rece, iar *muțenia* relevă și ea o *minte rece*.

Din viziunea cromatică – *fierbintele* ar fi o nuanță de roșu-purpuriu, iar *muțenia* – ceva străvezii. Din racursul sunetului *albul* ar fi o nuanță a vocalei (după Rimbaud), iar *fierbintele* – un strigăt.

Adevărul iese din planul foi, este perceput în trinitate: în privire aratătrăsură de puritate; tacticil conține emoția de conștientizare a unui pericol în cunoaștere; auditiv apare ipostază de contemplare, care parcă ar dori să izbucnească prin termicitatea emoțională, dar raționalismul consumismului reappare la final într-o repetiție aproximativă a titlului („adevărului) care nu mai contează”. Astfel adevărul se lasă văzut, simțit și auzit – e cunoscut, dar nu e recunoscut.

Victoria FONARI,
doc. conf., Universitatea de Stat din Moldova

A murit un mare istoric și aparător al românilor: profesorul Gheorghe Zbucnea

Profesorul Gheorghe Zbucnea s-a stins din viață la 29 decembrie 2008, în jurul prânzului. Profesor în cadrul catedrei de istorie universală a Facultății de Istorie, Universitatea București, Gheorghe Zbucnea a fost cel mai de seamă cercetător român al istoriei românilor sud-dunăreni. Printre contribuțiile sale se numără mai multe volume asupra istoriei țărilor balcanice, dar și o seamă de ediții de documente și sinteze asupra comunităților românești din Peninsula Balcanică.

Leonid POPESCU:

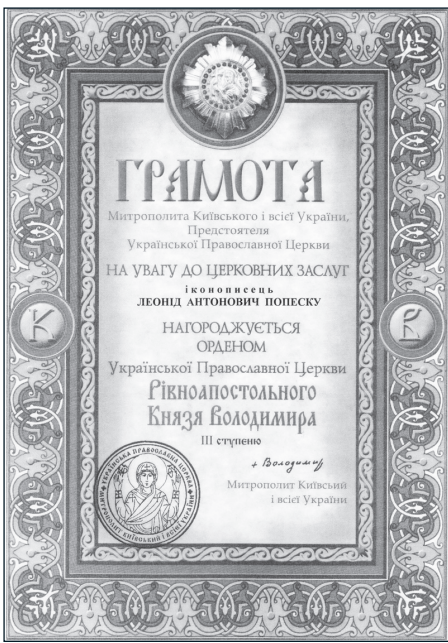
cu versul „de la Nistru până la Tisa...” Tot anul acesta l-am întâlnit în Slatina pe ultimul actor din filmul „Lăutarii”, Dumitru Mocan, la cei 80 de ani, unde am hotărât cu primăria locală să-i ridicăm un bust acum, când mai este în viață.

Am proiectat fiind coautor, biserica ce s-a ridicat la 44 m înălțime, la mănăstirea de lângă Săpânța, toată fiind din lemn, asemănătoare cu cea pe care am adus-o la Chișinău pe Strada Orheiului, împreună cu părintele Severian Chelas și cu maramureșeanul Ilie Țiplea, medic-șef al Spitalului de Urgență din Chișinău, fiind cititori ai acestei biserici aduse din Bârsana, Maramureș...

Un eveniment important din anul 2008 este rezultatul celor descrise mai sus, dar care au fost înalt apreciate de către Mitropolia Kievului și întregii Ucraine, care m-a învrednicit cu Ordinul „Sf. Vladimir întocmai cu Apostolii”.

Mă bucur că și bunicul meu a purtat numele Vladimir, iar însuși împăratul întocmai cu apostolii Sf. Vladimir a fost de origine scandinav, dar care i-a încreștinat pe cei rățițiți.

Tristețea mea este că anul acesta a plecat din viață tatăl meu. Și noi, căutându-ne creativ, ne regăsim printre străini.

Tot în 2008, împreună cu sculptorul Grigorie Băț și Gheorghe Ciocoi, care am fost inițiatorii acestui proiect, s-au finisat ansamblul de busturi în Parcul Central din Ocnița: bustul lui C. Stamat, al lui Petru Zadnipro, al lui Emil Loteanu și al lui Tudor Negară.

La mulți ani tuturor colegilor, prietenilor! Pace, sănătate, fericire în anul care vine și mari succese în domeniul literaturii și artei!

SĂ ÎNMULȚIM BINELE!

„Să înmulțim binele!” acesta este principiul de care se conduce micul colectiv al Direcției pentru Protecția Drepturilor Copilului din sectorul Buiucani, în frunte cu inimoasa doamnă Tamara Lisnic-Răscoală, susținută de Pretura sectorului Buiucani și de Direcția municipală pentru Protecția Drepturilor Copilului. În pofida tuturor greutăților, dumealor au reușit să ofere clipe de bucurie numeroșilor copii invalizi și orfani. Viața a devenit nemiloasă cu mulți dintre ei. Dar să mai fie lipsiți și de bucuria întâlnirii cu moș Crăciun?! „Asta ar fi prea de tot!” a exclamat dna Tamara.

Hâmcuțe ca albinele, membrele colectivului au mers pe la diferite fundații care au răspuns cu multă bunăvoință de a le ajuta să organizeze pe parcursul lunii decembrie (19, 23, 24, 25, 26) un șir de concerte, mese de binefacere, să ofere cadouri, produse alimentare, haine, jucării, indulcind, la propriu și la figurat, viața multor invalizi și copii orfani din sectorul Buiucani.

Astfel, la Vatra, de exemplu, s-a organizat o masă de caritate, s-au oferit cadouri în sumă de 150 de lei, chiar și ananas, iar pe deasupra fiecareu invitat i s-a dat câte o pernă cu imaginea Fulgutei și a lui moș Crăciun. Toate aceste bucurii s-au făcut cu sprijinul doamnei Ludmila Crăsnean, director al SRL Tract-Exim.

Alte clipe de neuitat au avut loc în Sala de Festivități a Preturii sectorului Buiucani, prilejuri și de prezența interpreților Victoria Lungu, Riky Ardezanu, Cezara, Vlad Codreanu, Carolina Tepeș, Costi Burlacu, Janet Erhan (a adus și cadouri!) care au cântat (pe gratis!), au dansat și s-au distrat alături de publicul din sală, însoțiți, evident, de moșul cu sacul plin.

Circa 300 de copii invalizi și copii orfani au primit daruri, oferite cu generozitate de sponsorii: Alfa-Plast SRL (director Ion Andrieveschi), Daac-Hermes SA (director Vasile Chirtoca), IMC Market SRL (director Radu Zloteanu), SRL Coca-Cola (director Marius Gogorită), Fundația de binefacere „Podul Prieteniei” ș.a. căroră „Le mulțumim din suflet pe această cale”, a menționat doamna Lisnic-Răscoală.

Imagine de la unul de la concert și acțiune de binefacere cu ocazia sărbătorilor de iarnă.

Larisa UNGUREANU

APEL

Subsemnații, colaboratori și studenți ai Colegiului Național de Vinificație și Viticultură din Chișinău, suntem îngrijorați de tentativele unor cercuri de a închide postul de televiziune PRO TV Chișinău, care este incomod guvernării, oricare ar fi motivele inventate.

Confirmăm că PRO TV Chișinău este un post de televiziune unde sunt abordate echidistant, competent și corect probleme deosebit de actuale.

Considerăm că prin închiderea postului PRO TV Chișinău ni se încalcă un drept constituțional fundamental – dreptul la informație.

Chiuciu Nicolai
Voloș Diana
Răilescu Nicolae
Matcaș Constantin
Ursu Nicolai
Leu Sorin
Axentiu Vadim
Buzilă Alex
Ciloci Dumitru
Rusu Cristin
Radu Vera
Moisei Maria
Păduraru Natalia
Golban Daniela
Antohi Olesca, studentă
Ursati Tamara, studentă
Popov Ina, studentă
Paierle D.
Codreanu S.
Terenti M.
Pleşca Lilia
Gheorghită Tatiana
Burghelă Mariana
Ceapa Ana
Caracaliciu Elena
Ostapciuc Cătălina
Tatar Ana
Leon Mihaela
Ilieș Silvia
Spinu Cristina
Babuc Dumitru
Strogotean Vasile
Grama Sergiu
Manoli Elena
Sala Elena
Băgu Stela
Cojuhari Diana
Gherasim Oxana
Covalenco Mariana

Gurău Ana
Munteanu Natalia
Zaharia Viorica
Cabac Mariana
Ciolacu Lucia
Pașa Olga
Vasilieva Maria
Tichem Dumitru
Zamfir Natalia
Cornovanu Maria
Crucescu Corina
Său Marina
Doroftei Cristina
Vrabii Alexandra
Emilianov Irina
Ursu Iana
Odajiu Snejana
Rotari Irina
Iapără Irina
Morărașu Eugenia
Carp Diana
Vasavu Ana
Dodi Elena
Roșca Aurica
Chiorescu Taisea
Costișanu Inesa
Boișteanu Elena
Panuș Ion
Gorian Ion
Flora Grigore
Bradu Mihail
Mirza Gheorghe
Baran Valentin
Gheorghiu Radu
Braga Tudor
Cruc Constantin
Popovici Petru
Caitaz Dorin
Urechii Andrei

Sandu Gheorghe
Cîrjanovschi Artur
Musteată Andrei
Gaidarji Ion
Furtună Constantin
Frumușati Andrei
Pasat Gheorghe
Gurulea Oleg
Cebotaru Dorin
Măciucă Andrei
Baciu Nicolae
Sticholov Alexei
Boico Andrei
Girleanu Vadim
Stoian Gheorghe
Iacovlev Dumitru
Vasile Damian
Emilianov Ion
Turtă Mihai
Camencio Ghenadii
Buga Sergiu
Silnic Denis
Berzan Denis
Cozma Alexandru
Balan Roman, TV-052
Hurciuc Veaceslav, V-081
Pănuș Tatiana
Pănuș Petru
Meriacre Ion
Pănuș Valentina
Isaico Alina
Ungureanu Andrei
Baran Stanislav
Plăcintă Adrian
Plăcintă Sevriana
Teleaga Emilian
Tripac Andrei

Formația folclorică „Lia Ciocărlia” din comuna Taraclia, raionul Căușeni, urându-ne ciifitorii:
- Am venit cu toată slova
Să urăm toată Moldova!

Cîntec de Crăciun

În seara de Crăciun
Un preot tare bun,
În cîntare sugrumată
Spunea durerea blestemată
A unui tată părăsit
De fiul dus la argățit.
Avea glasul greu și stins
-El cînta și eu am plîns.
O mamă s-a rugat la stele
S-o mîntuie de jale:
Fiica crudă și curată
Ținea loc și de tată;
Vînzători de carne vie
Au pîndit vreme tîrzie;
Bătrînică s-a mutat
La cuibul celor făr-de-păcat.
Tremurînd, arăta învins -
Preotul îngîna și eu am plîns.

Lăsați sub ocrotire
Doi copii mușcun din fericire:
Vine mama și tata vine
-De nu azi, atunci ce miine.
Noptile fără lună
Curgeau cu inima furtună,
La răsărit de soare
Strigau muta lor chemare.
Trudiți, pupau părinții-n vis
Casa-ntunecată s-a aprins,
Preotul plîngea și eu am plîns.

Norodul nostru rătăcit,
De Țară despărțit
Frica morții l-a cuprins
Preotul hohoti și eu am plîns.

Calin TURUTA
25 decembrie 2008

TVR1 și PRO TV Chișinău este demnitatea noastră națională!

Astăzi e frig afară. E iarnă. Frigul din ce în ce mai mult vine să se stabilească în casele noastre. Un soare cu dinți ne luminează frunțile, încearcă să ne învelescă puțin, să ne însuflească mai mult viață. Iar noi, basarabienii, peste care a căzut iarna neagră a lui Voronin și a partidului său comunist, servit cu credință de prietenul lui drag Roșca și PPCD, simțim cum ne îngheață inimile noastre și sufletul dornic de dragoste și libertate, prizonieri ai unui ghetou construit pentru a ne ține în sclavie, constrânsi a fi cobai a unui experiment criminal, care iată că durează din 1940 încoace. Miliardar fiind, acest comunist, Voronin, ne vorbește despre egalitate între oameni, acest comunist e creștin de acum, își face cruce, merge la biserică, restaurează mănăstiri, vorbește despre independența R. Moldova și în același timp ridică monumente ostașilor sovietici, acelora care au cotopt în Basarabia și au distrus biserici, au deportat sute de mii de basarabeni în Siberia. Acest comunist, Voronin, ne cheamă să aderăm la comunitatea Belarus și Rusia, pe urmă ne cheamă să aderăm la comunitatea europeană, apoi îl sărbătorește pe V.I. Lenin, cel care primul a înființat lagăre de concentrare în Rusia, primele lagăre de concentrare din Europa.

După ce ani de zile a luptat cu înverșunare împotriva românismului, a luptat împotriva istoriei românilor, astăzi s-a apucat să dărâme ultimele cetăți ale luminii românești, ca un ostaș fidel al unui genocid cultural, parașutat în Basarabia să facă diversii în spiritul unor bolșevici clasici. A dinamitat prima cetate a adevărului, culturii și a vieții, care este TVR1, eliminând-o cu osărdia unui barbar sadea, să nu-l mai vedem pe Florin Piersic, pe Irina Loghin, pe Stela Popescu și Alexandru Arșinel care ne mângăiau sufletele noastre înghețate de iarna neagră a lui Voronin și a ortacului său Roșca, cel care în modul cel mai cinic și josnic a înșelat pe cei mai curați și îngeri la suflet basarabeni cu lozincile sale anticomuniste, și profita din plin de TVR 1 internațional pe care o transmite la EUTV pentru a-și face audiență și pentru a denigra în emisiunile sale de la EUTV pe cei mai devotați fii ai limbii române, precum sunt Nicolae Dabija, Constantin Tanase, Grigore Vieru. Acest Roșca vrea să ne distrugă mișelește ultima redută a libertății și a culturii românești care e PROTV Chișinău. Când vîi acasă și nu poți să-ți mai mângâi sufletul cu TVR1, îți dai seama de urgența comunistă și de imensa ură a lui Voronin

pentru tot ce e românesc și marea lui dorință de a-i turmenta pe basarabeni cu poveștile lui de progres și prosperare, acum, în aceste zile de exod masiv al populației, în aceste zile de fugă din această închisoare pe căi ilegale, care cum poate. Cât de adevărate sunt cuvintele directorului postului de radio „Vocea Basarabiei”, Veaceslav Țăbuleac când spunea la mitingul de protest din 10 decembrie 2008: „Basarabia este ocupată de Rusia nu numai militar și economic, dar și informațional. Tocmai de aceea suntem atacați continuu de sculele mizerabile din mass-media care s-au pus în slujba acestui regim oligarhic, care folosește lupta cu românii basarabeni și cu România pentru a-și acoperi crima împotriva poporului alungat peste hotare să robească și pentru a-și acoperi propria îmbogățire prin metode criminale” ori cuvintele lui Val Butnar: „Faptul că autoritățile interzic cu încăpățănare acest post de televiziune, vorbește nu despre faptul că se tem de PRO TV și TVR 1, ci de noi - cei care ne uităm seară de seară la acest post”, la care aș mai adăuga și nu vrem să primim la necărtura lui televiziune publică M1 și să ascultăm propaganda lui mincinoasă de manipulare a unor oameni necăjiți pe care îi antrenează

în politica lui antiromânească, de strangulare a presei pronazionale, proromânești, proeuropene, a neacordării în prezent a licenței celui mai profesionist și drag post de televiziune PROTV Chișinău.

Astăzi numai un protest total în conformitate cu normele internaționale ne poate salva de iarna neagră a lui Voronin și a camaradului său de lupta Roșca, un protest total pe care l-ar iniția Forul Democratic al Românilor din Moldova care este în drept să ne apere dreptul nostru istoric la cultura românească cu o sprijinire largă a multor organizații neguvernamentale și partide social-politice. Vom aștepta ca CEDO să ne apere TVR1 sau ne vom ridica cu mic cu mare întru apărarea TVR1 și PROTV Chișinău. Acest comunist, Voronin, trebuie să înțeleagă că noi suntem urmașii lui Ștefan cel Mare, iar el e urmașul lui Lenin și al lui Stalin, iar Roșca e un ordinar provocator, un urmaș al lui Golia- trădătorul.

TVR1 și PROTV Chișinău sunt demnitatea noastră națională. Așadar, să ne apărăm demnitatea noastră de Români.

Daniela BARBU,
or. Chișinău

Telefoane:

Redactor-șef: 23.82.17, 21.02.12.
Secretar general de redacție: 21.02.12.
Secția literatură, publicistică,
stilizator, fotoreporter: 23.82.16.
Contabil: 23.85.46
e-mail: literaturasiarta@yahoo.com
<http://www.literaturasiarta.md/>

Cu alese sentimente frățești,
ALIANȚA PENTRU SPIRIJINIREA
BASARABIEI
Președinte. Vicepreședinte:
Eugen Holban M. D. Crețu,
Paris, Franța, 16 decembrie 2008

Ca și în anii trecuți, toți participanții care vor fi promovați în etapa a două a competiției (în afara celor 16 câștigători ai distincțiilor anulate) vor beneficia de premii de încurajare în valoare de 300 de lei fiecare. Această susținere generoasă și considerabilă este acordată celor pasionați de istoria neamului și de literatura română de către dl Valeriu COSARCIUC, deputat în Parlamentul Republicii Moldova din partea Frațiunii Alianța „Moldova Noastră”.

Subiectele la “Istoria românilor”

Întemeierea Țării Moldovei – între adevăr istoric și politică.

Tratatul moldo-polon din 1499: prelimina-

rii și semnificație.

Mihai Viteazul – Restitutor Daciae.

Alexandru I. Cuza – făuritorul statului modern român.

Rolul lui Costache Negri în recunoașterea internațională a Unirii Principatelor Române. Ion Pelivan: contribuția la mișcarea națională din Basarabia (începutul secolului al XX-lea).

Problema recunoașterii Unirii Basarabiei cu România la Conferința de Pace de la Paris.

Anexarea Basarabiei la URSS: soarta intelectualității române.

Deportările din iulie 1949: studiu de caz local.

Renășterea națională românească din R. Moldova: 20 de ani de istorie recentă.

Subiectele la “Istoria literaturii române”

Arta descrierii și narațiunii în cronică la Grigore Ureche.

Opera lui Ion Neculce – sursă de inspirație pentru scriitorii sec. XIX-XX.

Poetizarea naturii la Vasile Alecsandri. Filosofia în nuvela „Sărmanul Dionis” de Mihai Eminescu.

Valențele stilistice ale dorului eminescian. Realismul poveștilor lui Ion Creangă.

Conceptul de *uman, nonuman, inuman, antiuman*, în creația lui George Coșbuc.

Poezia lui Lucian Blaga sub semnul mitului antic. (Mitul în lirica lui Lucian Blaga).

Fericirea copilăriei la Ionel Teodoreanu.

Etica pedagogului în romanul lui Aureliu Busuioacă *Singur în fața dragostei*.

Condițiile concursului

Participanții vor prezenta lucrările în scris în volum de 15-20 de pagini, dactilografiate la două intervale sau scoase la imprimantă cu spațiul și mărimea caracterelor respective, ori scrise citeț în caiet.

Lucrările vor fi expediate pe adresa redacției săptăminalului “Literatura și arta”: str. Sfântul Țării, nr.2, cod poștal 2009, mun. Chișinău pînă la 31 martie 2009. Pe plic se va indica: Pentru Concursul “MOȘTENIRE”, secțiunea și numărul temei. La concurs vor fi admise lucrările consacrate unei singure teme de la secțiunea dată.

Pentru etapa a doua vor fi invitați la Chișinău circa 100 de autori ai celor mai bune lucrări. Discuțiile vor avea loc cu precădere pe baza temelor propuse.

Cerințele față de perfectarea lucrărilor:

Pe foaia de titlu se va indica:

Concursul “MOȘTENIRE”;

Secțiunea, numărul temei și tema propriu-zisă;

Numele, prenumele, instituția de învățămînt, clasa și adresa completă și nr. de telefon.

Lista lucrărilor consultate (monografii, studii, articole etc.) se va anexa la sfîrșitul lucrării.

La concurs sunt invitați să participe elevii gimnaziilor, liceelor, colegiilor.

Rezultatele concursului vor fi publicate în presă.

Relații la tel. 21-02-12,

Raisa Ciobanu

Adresa
redacției:
“Literatura și
arta”
str. Sfântul Țării
nr.2,
2009, or. Chișinău

“Literatura și arta” apare la Chișinău în fiecare joi în limba română.
Indice general de abonare - 67781.
Indice de abonare privilegiată (pentru pensionari, studenți și invalizi) - 67881